

ועיין סוטה דף י"ח (ע"א ד"ה כתבה) בדברי התוס' ז"ל שם, ומש"כ בחי' שם בדברי הרמב"ם ז"ל.

7ע

שם **גמרא**, אמר ר"ג תלי דשי ברישא. עי' רש"י ותוס' ז"ל, והרמב"ם ז"ל פי' תלי דשי כו' היינו דאינו חייב במזוזה אלא אם יש לו דלת עיין בפ"ו שם (ה) מזוזה פ"ו ה"ה בכ"ט) מה שהשיב לחכמי לונל ז"ל, ולשיטתו קשה קצת. והא דאמרינן לקמן (ע"ב) חתך והניח ואח"כ העמיד כו' פסולה משום תעשה כו', וכל שלא העמיד מזוזה ודאי אין לו דלתות עדיין, ומאי איריא דפסולה משום דהניח עד שלא העמיד מזוזה הפתח, אפילו העמיד המזוזה כל שאין לו דלת עדיין שעת פטור הוא, והוי תעשה ולא מן העשוי, ועיין בלשון הרמב"ם ז"ל שם פ"ה (ה"ח), והי' נראה קצת דפסול תעשה כו' גם לדברי הרמב"ם ז"ל לא איתמר אלא קודם עשיית מזוזה הפתח, אבל קודם עשיית דלת, נהי דמצוה לעשותה אחר תליית הדלת, וכדאמר ר"ג תלא דשא ברישא, אבל אם קבעה קודם הדלת לא מיפסיל, כיון דאיכא מזוזה הפתח, והיינו דס"ד דריש גלותא לעשות המזוזה קודם הדלת, דאטו לא ידע דרשא דתעשה ולא מן העשוי, ועיין בלשונו ז"ל בתשובתו הנ"ל הובא בכ"מ (סו) ועי' מגדול עוז שם.

L

שם **גמרא**, עשאה כמין נגר פסלה. עיין רש"י ותוס' ז"ל דנחלקו בזה, ועיקר מילתא הוא אי להניחה מעומד או מושכב, וק"ק לפ"ז למה תלאה בכמין נגר, הוי ליה למימר קבעה לאורך או לרוחב פסולה למר כדאית ליה כו', ואי לאו דמסתפינא הייתי אומר דהפסול הוא משום דהכניסה בכותל ואינה נראית מבחוץ, והיינו בסיכתא, כמו יתד הנערץ בכותל, וסתומות לשון הרמב"ם ז"ל (ה) תפילין פ"ב ה"ה) ג"כ נראה דלא נתכוין אי מעומד אי מושכב, אבל בטלי דעתי בזה נגד דעת הראשונים ז"ל.

שם **גמרא** לעולם כר"י. ומאי מצוה כו' שלא להרחיקה משל מעלה יותר משליש, משמע דלכתחילה יניחה בגובה יותר, ויכול להיות דמורה ר"י דטפח צריך להרחיק כמו לרי' יהודה. ומלשון הרמב"ם ז"ל (ה) מזוזה פ"ו ה"ב) נראה איפכא, דלכתחילה יניחה בשליש העליון. ואם קבעה למעלה כשירה, וי"ל דמשמע ליה הכי מלישנא דשמאל דאמר מצוה להניחו כו', משמע דמצוה לחוד היא, אבל אינו מעכב, ואי כפשטי' דתלמודא דאתי לאשמועינן שלא יניח למטה משליש העליון מאי קאמר מצוה כו', הא למטה פסולה היא, דמדאמר ר' יהודה כל הפתח כשר למזוזה ש"מ דלרי' יוסי כל הפתח פסול, והיינו למטה משליש העליון, אבל לדברי הרמב"ם ז"ל ניחא, דמצוה בשליש העליון דוקא, ואם הניחה למעלה ג"כ כשר, ועי' בכ"י סי' רפ"ט ב"ד. ומה שמצריך להרחיק מן משקנף טפח ודאי נראין דבריו ז"ל, דע"כ טעמא דרי' יהודה משום דכל טפח למטה או למעלה הוי כלמטה או כלמעלה, ומהיכי תיתי למימר דרי' יוסי פליג עליה בהא ודו"ק. ובירושלמי סוף מגילה (פ"ד ה"ב) משמע כדבריו ז"ל דלכ"ע מצוה בתחילת שליש העליון, ע"ש דמייתי פלוגתייהו במקום מזוזה עצמה.

ע"כ **גמרא** מצוה להניח בטפח הסמוך לרה"ד, וכתב

דרכא הכא (מהך) [והך] דלעיל מצוה להניח בחלל הפתח אינו אלא לכתחלה, אבל אינו מעכב ע"ש, והך דהכא מסתבר כן, כיון דטעמא אינו אלא סברא בעלמא כדי שיפגע כו', או אידך טעמא, אבל הא דלעיל, כיון דפשטיה דקרא הכי משמע. וכדפריך לעיל (ל"ב ע"ב) פשיטא בשעריך כתיב, מנ"ל דאינו מעכב, וי"ל דלעיל משמע דהני תרי דיני חד גוונא להו, וכדאמר סד"א כו', ועיין ביאורי הגאון ר"א ז"ל.

שם **תוספות** ב"ה דלית להו תקרה, ע"ש שהקשו ללשון אחרון של רש"י ז"ל מי גרע משערי חצירות, ועי' בדברי הרא"ש ז"ל (ה"ק ה) מזוזה סימן י"א), והרמב"ם ז"ל (ה) מזוזה פ"ו ה"ה) ג"כ דעתו כן דבית שאין לו תקרה פטור מן המזוזה, אבל לפי המבואר שם בדבריו ז"ל (שם ה"ח) דחיובא דשערי חצירות הוא רק משום דבית דירה פתוח לתוכן, אבל כל שאין בית דירה פתוח לתוכן פטורות, והיינו נמי הך דבית שער אכסדרה ומרפסת דתני הכא דחייבים, וביומא (י"א ע"א - ע"ב) תני דפטורין, דהתם מיירי דאין בית פתוח לתוכן, והן עצמן לאו לדירה קיימי, מש"ה פטורות, והכא מיירי דבית פתוח לתוכן, להכי אע"ג דהן עצמן לא קיימי לדירה כיון שהם פתוחין לבית דירה חייבים, וכשיטת הרי"ף ז"ל (תורה"א איספליד), א"כ אין כאן קושיא כלל, דבבית בעינן שיהא מקורה וראוי לדירה, וכיון שהבית ראוי לדירה גם החצר חייב, והתוס' ז"ל בסוכה (ת' ע"ב ד"ה ותיגוי) הקשו על תי' הרי"ף ז"ל, דא"כ הוי לשנויי דברייתא איירי בפתוחה לבית, ורב חסדא הכא דאמר בית אכסדרה פטורה מיירי בפתוחה לחצר, ולא ידענא מאי קשיא להו, דא"כ למה לי' לרב חסדא למימר דפטורה לפי שאין לה פצימין, אפילו יש לה פטורה משום דאין עשויה לדירה, וכמו בית שער ומרפסת, אלא וודאי מיירי רב חסדא ג"כ בפתוחה לבית, ואפ"ה פטורה משום דהוי כאין לה פצימין, דלחיוזק תקרה עבידי, ופריך שפיר מברייתא דתני חייבין במזוזה, ואדרבה לשיטת רש"י ותוס' ז"ל דחיובא דכל בית שער אינו אלא מדרבנן תקשי מאי פריך בסוכה דף ת' ע"ב ותיהוי חיצונה כבית שער הפנימית ותחייב, דילמא הא דתני התם והחיצונה פטורה היינו מדאורייתא, ומש"כ מהרש"א ז"ל התם דמשמע להו דפטורה לגמרי משמע אינו מוכרח, דאמימרא דרב חסדא שפיר יש לומר דפטורה לגמרי משמע, אבל ברייתא דהתם כי היכי דתני ביומא בית שער פטורה, והיינו מדאורייתא, ה"נ הך ברייתא דב' סוכות החיצונה פטורה מדאורייתא קאמר, ודו"ק.

שם **גמרא** בית שער הפתוח לגינה ולקוטונת כו'. ומסיק דהלכתא ככולהו לחומרא (דכ') [דב'] הפתחים חייבין במזוזה כו' יוסי, ועיין בדברי הרא"ש ז"ל (ה"ק ה) מזוזה סימן י"ג) וקשה קצת דא"כ מאי קמ"ל רחבה (דכ') [דבין] הרוקי חייב בב' מזוזה, כיון דאפילו בית שער שבין בית לגינה הפטורה חייבת בב' מזוזה, כ"ש בית שער שבין בית לחצר, ובש"ע (ויד' סימן רפ"ו סע"ט) כ' ג"כ כתב לתרתי דיני, ולכאורה לא צריכי לאשמעינן תרתי, והרמב"ם ז"ל באמת כללינהו לכולהו כחדא, עיין (כפ"י) [כפ"ו] הלכה ח', וכ' טעם אחד לכולהו, דכל שהבית הפנימי חייב

ספר קרן אורג
בג"מ ובמבואר ז"ל ג"ס
ברוב"ס ז' יח"ק צ"ט חקא"ל

שם התוס' והרי אין לך שני עורות גדול מזה, ועכ"מ חוינן מזה דכשר שני עורות בתפירה נם למוזה, — ורוחק לומר דשאני התם שהיתה הכתיבה יכהכשר במקומה בשעת הכתיבה, וצ"ג.

כ אמנם כמדרכי הל"ק מביא בשם ה"ר אלהנן שמוכיה סירושלמי כמירש"י והיינו דכירושלמי פר"ק דמגילה אמרינן יש בספרים משא"כ בתו"ס שהספרים נכתבים בשני דפין ותו"ס אין נכתבים אלא על דף אחד וכו' ולסוף קאמר דספרים בב' עורות ותו"ס אין נכתבות אלא על עור אחד, ומרחשיב בסוף עור אחד ושני עורות, ובתחילה כתני דפין ש"מ דמעיקרא שני דפין בעור אחד קאמר יעו"ש, כיאור הדברים דנולא נחית לחלק בין עור אחו לשני עורות עד לבסוף, מזה מוכח דע"כ הכוונה שני דפין הוא מעור אחד, ורק החילוק דפין כיניהם, וכיון דחוינן דסבר הירושלמי דתו"ס אין נכתבות אלא בדר' אחר משמע דבשני דפין פסול אפילו בעור אחד, וזהו כשיטת רש"י, והנה לכאורה יש לעיין איברא דמירישא דהירושלמי כן מוכח, אבל במסקנא הלא מבואר דהקפידא בתו"ס הוא דוקא בשני עורות, וא"כ מנין לנו לומר דבשני דפין ובעור אחד נם כן פסולה, — ואפשר שמכר ה"ר אלהנן דלא פליגי דישא וסיפא כירושלמי שם, ושניהם פסולים בתו"ס היינו דאין לכתוב תו"ס בשני דפין אפילו על עור אחד, אבל לפי"ו ע"כ אין לפרש לפירש"י והמדרכי בהא דלחשלים לעיל בסוגיא ל"ב דמירוי שתפר שתי עורות ולרש"י ע"כ בתו"ס פסולות, ובהכרח לפרש כמירוש השני שם בתוס' דהפירוש להשלים שמוסיף פרשה להשלים שיעור שתהו' ראוי למוזה, וכשו"ע הבריע כשיטה זו רבשני דפין על עור אחד כשר, וכן דעת רבינו הגר"א ז"ל.

7 אמר ר"ג תלי דשא ברישא, הנה דעת הרמב"ם →

בפר"ו ממוזה ה"ה דכתחילה פעמידין הדלחות ואח"כ קובעין את המוזה, והראב"ד השיג עליו מכה הסוגיא דלא נאמרה דלתוח אלא משום היכר ציר ובשעלר שבין שני בתים, ומרן הביא מה שכתב רבינו לחכמי לונזל יעו"ש, והרא"ש כתב דהרמב"ם ספרש דזהו הפירוש שאמר ר"ג תלי דשא ברישא היינו שבתחילה יקבעו הדלחות, אבל יש להעיר טובא מהא דאיתא לקמן חתך והניח ואח"כ העמיד וכו' דפסולה משום תעשה ולא מן העשוי, — וקשה הלא בלא"ה יש בזה משום חסרון דלת דהרי אי אפשר דלת עד שלא העמיד מזוזת הפתח, — ומצאתי בקר"א שעמד בזה. —

ונראה דאפשר לומר דסבר הרמב"ם דכשביל חסרון דלת לא הוי משום תעשה ולא מן העשוי, מסעם דאין הפסול בנוף הדבר שהמצוה בו, והיינו דעיקר המצוה הוא על הסימין וזהו המוזהו ביתך וכשעריך, והדלת הוא תנאי להתיוב, ומסיילא בשקבע מוזה נם קודם העמדת הדלת אין כאן משום תעשה ולא מן העשוי, ורק קודם העמדת הסימין יש בו משום תעשה ולא מן העשוי, — ומצינו כזה שיטת ר"י הלבן הובא בהנהות אשרי פר"ק דסוכה דמחלק בין אם נוף הסוכה בפסול, לכין שהתקרה נורמת פסול

שעיר מסק בתפילין שבלו, והכוונה שבלו האותיות לנמרי, והם כדמיון לנליונות של ספר בלא ספר, ומ"מ איכא בזה איסור הורדה מערושה.

יג ובעיקר הדבר לדינא מכאור דמוזה בעי שרטוט, וגם מעכב בה שרטוט, וכמוש"כ.

יד זכר למוזה, לכאורה קשה הנהג משמע שעשה כן מדעת חכמים, וגם התנא מייתי כן לומר שכן צריך להיות, ותמה מדוע איספא הלכתא באתרוג דאם לא מצא אתרוג לא יביא דיסון, משום דלמא אתי למסדר והיישנין דתשתכח תורת אחרונ, והכא מדוע לא היישנין לזה, והנה אפשר לומר דשאני התם דהוי לנמרי מין אחר, — משא"כ הכא דהוי על כל פנים מוזה.

טו אולם נראה רשאני הכא דכיון דתמיד היו מהלכין בדרך, ולא היו באין לחיוב, לכן לא היישנין לזה דלא לשתכח, דדוקא התם באתרוג דע"כ יהי מחויב באתרוג לשנה הכאה, ואם יסול דיסון בשנה זו יסול דיסון גם בשנה הכאה, משא"כ הכא בכית מונכו המלך שלעולם לא יבוא לירי חיוב, — וכנראה שזהו כוונת רש"י שפירש לפר' שלא היו דרין לעולם דירת קבע, וע"כ כוונת רש"י לזה שכתבנו, אמנם הרמב"ם השמיט לנמרי הא דבית מונכו המלך פולא כתב לה בה' תפילין, ואפשר שרעתו שרין זה נדחה מפני סוגיא דסוכה דהיישנין דלא לשתכח האי דינא. —

טז דף ג' אמר רב יהודה אמר שמואל כתבה על שני דפין פסולה, ופירש"י אפילו בעור אחד פסולה אם כתבה בשני דפין, והתוס' פירשו דהכוונה על שתי חתיכות, אבל חתיכה אחת כשרה בשני דפין, והנה ע"כ כוונת התוס' שתי חתיכות היינו נפרדות, ראם תפרן הלא כבר כתבו התוס' לעיל ל"ב ד"ה דלמא רע"י תפירה נחשב לאחד, ומסיילא אם כתבו בשני דפין כיריעה אחת כשרה, א"כ ה"ה אם כתבו בשתי חתיכות שתפרן דכשרה מסעם דנחשב לאחד. —

יז וכוזה תמהו הא דמביאין לבסוף רא"י לרבריהם מהירושלמי דפר"ך ולמה לא תנינו שהספרים נכתבין בשני עורות, והתפילין ומוזות אין נכתבין אלא בעור אחד, והנה קשה דספרים ע"כ בתמורין מירי, וא"כ מוזה נם מירי בתפור, וא"כ הרי"ז נחשב לאחד, ואין הברל בזה בין עור אחד לשני עורות, וע"כ מירי בשני דפין, וא"כ מוכח מזה כפירש"י דנם בעור אחד פסולה על שני דפין.

יח לכן נראה דסברי התוס' דמוזה שאני דלא מהני תפירה, והכא בתפור מירי, ובוה שפיר מביאין רא"י מירושלמי דספ"ת כשרה בתפורת, ומוזה פסולה בשני עורות, והיינו אפילו בשתפורין העורות, וכן כתב הרמב"ם בפר"ה מתפילין ה"א וז"ל כתבה בשני עורות אעפ"י שתפרן פסולה. וכתב מרן שסקור להאי דינא סוגיא זו, ומפרש הרמב"ם כפירוש התוס' יעו"ש, וזהו כמו שכתבנו.

יט אמנם תמהו טובא לשיטת התוס' הא דאיתא לעיל ל"ב דלמא להשלים ומכאור דמהני פרשה מתפילין להשלים למוזה, והיינו ע"י תפירה כמ"ש

יעו"ש, וה"כ רכותי, ומטעם זה ע"כ קלא מפרש הרמב"ם הא דר"ג שאמר תלי דשא ברישא כפי שפירש הרא"ש שהוא על העמדת הדלתות נתכוון, — אלא הפירוש או כפירש"י או כפירוש התוס'.

ולפי מה שביארנו דלא שייך מסול תעשה ולא מן העשוי כדבר הדלח, וכן סוכה, — ודברי הכה"ט שטכיא בשם הלכו"ש דשייך בזה תולמח"ע

צ"ע

א דת"ר עומר ב' ת"ר יכול יכתבם על ד' עורות ויניחם כד' בתים בר' עורות ת"ל ולזכרון כיון עיניך וזכרון אחד אמרתי לך ולא ב' וג' זכרונות הא כיצד כותבן על ד' עורות ומניחן בר' בתים בעור אחד, ואם כתבן בעור אחד והניחן בר' בתים יצא, ויוציר זה כגון שהלך למטה ומחוכרים קצת למעלה כמפואר בשט"ם שם, — ומאד דברייחא על הרמב"ם שלא הביא בהלכותיו האי דינא. דברייחא שאם כתבן הר' פרשיות דשל ראש בעור אחד דכשר בדיעבר, אשר כנראה לכאורה מהסוגיא דלית מאן דפליג בזה, ולפלא שלא עמדו בזה הגמ"כ, והנה טרם שנבוא ליישב השמטת דין זה נקדים לכאר עור ענין אחד כאשר יבואר.

ב הנה מצינו פלוגתא רבתא ברין ריבוק ע"י דבס ^{אוצר החכמה} ¹²³⁴⁵⁶⁷ ^{מחנה} ^{אם נקרא עור אחד, ה"ה} ^{הכעל התרומות} והאגודה סברי דחיבור ע"י דבס נקרא עור אחד, — והכ"ה יצא לחלוט עליהם, — ולכאורה נראה להביא ראיה לזברי הכ"ה ולומר דריבוק לא נחשב לעור אחד, והוא מהא דאיתא בסוגיא זו לקמן כברייחא בתפילין של יד דאם כתבן בארבע עורות והניחם בכית אחד יצא וצריך לדבס וכו', דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר אינו צריך, ולכאורה מדוע סבר ר' יוסי דאינו צריך הלא מסתברא דמובחר איכא בעור אחד, ומה מנרע הריבוק, והפוסקים כתבו דיותר מובחר בעור אחד, כן כתבו הרמב"ם והטור וכל הפוסקים, ואם אמרינן דריבוק עושה לעור אחד א"כ מדוע לא חש לזה ר' יוסי כברי לעשות מובחר, וע"כ דסבר ר' יוסי דריבוק לא מעלה ולא מוריד, ואעפ"י שרבי יהודה סבר דריבוק מהני לעשותם אחד, אבל לרבי יוסי דסוי"ל כוותי' סוכה דריבוק לא מהני כלל.

ג אבל נראה ריש לרחות והוא דאעפ"י שיש מצוה בלכתחילה לכתוב הר' פרשיות על עור אחד, והוא מטעם דר' יהודה דרדיש והי' לך לאוה כשם שאות אחת מבחין כך אות אחת מכפנים, — אפשר דאעפ"י שהרבס עושה חיבור והם עור אחד, אבל עריין אין זה אות אחת כיון שעכ"פ ניכר שהם מרובקים, ואין זה בדמיון לאות אחת שמבחוץ שאינו ניכר שום ריבוק, והרי הוא אחד מטעם, ובשלמא לר' יהודה כיון דהוי להרובא אות אחת גם מכפנים, וגם סבר דרבס הוי חיבור מעליא ועושה אותם לעור אחד שפיר דמי, אבל לר' יוסי דאין זה אלא מצד מובחר, סבר דלא יתקון המובחר בהריבוק, כיון שעכ"פ עריין יש היכר הכולל בין הפרשיות.

ד עור נראה דביון דע"כ הגוילין נתקשרו, אין זה מהנכון להיות בתוך משמשין להשניי' רע"ב אין לרבסם רק באופן שיבוא אחד על חבירו, ואין

בזה הידור, — ובשלמא לר' יהודה כיון דזה עיכוב בדין הרי"ז כאילו התנו מעיקרא על סלח כן, מה שאין כן לר' יוסי. —

ה והנה לכאורה יש להוכיח כהכ"ה מסנהדרין פ"ט ע"א דפר"ך שם אי הכי תפילין נמי אי עכ"ד ארבעה כתי ואיתי אחרינא ואנח נבייתו האי לחוריא סאי והאי לחוריא סאי, ואי עכ"ד תמשה בתי נרוע ועומר הוא האסר ד"ו בית חיזון שאינו רואה את האויר פסול יעו"ש, והנה יש להכי' הא דאנח הבית החמישי אם בהנחה בעלמא כלא דבס, א"כ אין זה כלום, וע"כ ע"י דבס, ואם אמרינן דרבס הוי חיבור נמור להכשר, אם כן למה להש"ם לומר דפסול מטעם דר"ו שאינו רואה את האויר תיפ"ל דגרוע ועומר הוא מטעם החמשה בתי, — אבל אם אמרינן דרבס לא מהני להכשר, א"כ לא מהני ג"כ להיות פסול, מטעם החמשה בתי, ולהכי קאמר הש"ם דיש פסול משום שאינו רואה את האויר, — ומצאתי לאחרונים שעמרו בזה.

ו אולם יש לרחות דהכא לכו"ע לא הוי דבס חיבור, והיינו דבשביל איסור כל תוסוף סופו להפרד, ומטעם זה לא הוי גרוע ועומר כיון דסופו להנטל סוף, וע"כ אף אם אינו נעשה זמן מסרא בשביל זה, אבל איסור כל תוסוף ודאי איכא, וכן כתב הכ"ה סק"ט, ומטעם זה אפשר דלא הוי גרוע להמצוה כיון דסופו להפרד, ומטילא לא הוי הרבס חיבור, וראי' לזה מהא דתנן כפר"ב דפרה מ"ט והבגר שהוא תפור בכלאים חיבור לטומאה, ואינו חיבור להניי', וזהו כשכיל דסופו להפרד מטעם איסור כלאים יעו"ש, וע"כ הא דהוי חיבור לטומאה הוא מדרבנן, כן יש להוכיח מסוגא דשבת מ"ח ע"ב, — ועי' ברמב"ם פרי"ב מפרה ה"ד, ולפי"ז שפיר מייירי דמנח הבית החמישי דרבס, ומ"ס לא הו גרוע ועומר, ורק הפירכא משום דר"ו מהא דאינו רואה את האויר, וכמו שנתבאר.

ז אמנם בעיקר הדבר כבר הכריע רבינו הגר"א ז"ל ממשנה פרי"ח דכלים מ"ח דתנן שם התפלה של ראש ארבעה כלים, ומבואר שם דנעשים אב הטומאה לטמא אדם וכלים, וכל בית שבו הוי כלו סבול כמני עצמה מפני הפרשה המונחת בתוכה, ותנן שם תמיר קציצה הראשונה היינו שמתר את הבית, ואח"כ הקנה טמאה טמא מת וכו' ופירש רבינו הגר"א ז"ל שם בשנות אליהו דמכאן סוכת דלא בעינו כתפילין מעור אחד, דאם בעינו מעור אחד הו"א אפשר לתקנה כמבואר שם.

ח והנה לכאורה אפשר לרחות דהמשנה ר' יהודה היא דסבר דחיבור דרבס הוי חיבור מעליא כמבואר לעיל, אבל דוחק לומר סתם משנה כחיבורא, ועוד דהרמב"ם פסק לההיא משנה כפר"ו מה' כלים ה"ב, ואילו הכא פסק כר' יוסי, וא"כ מוכח דרעת הרמב"ם כמו שפירש הגר"א ז"ל.

ט וראיתי בספר עמו"א סי' א' כתב לרחות דמפרש המשנה שלא תתך הקציצה, אלא תחיר הקמטים ונפשטה הקציצה ששוב אינה פקבלת טומאה כדון כלי עור שפשוטיהן טהורין ותנן כלים מרכ"ו מ"ב

8

למעלה בראשו ויש בו צורת פתח במקום שעושין אותו חייב, ואם עשו למעלה וגם למטה חייב בשתיים.

כ פתח שאחורי הדלת אם יש לו פצים מפת חייב במוזהב, פירוש כגון שהפצים קבועים במקצוע הדלת וב' פתחים מחוברים אחד לדרום ואחד למערב, וקבע מוזהב בתלל פתח הדרומי וכשהדלת סתומה היו פתחו למערב אחורי הדלת, אם יש בעובי פצים המבדיל מפת בין פתח לפתח צריך מוזהב אחרת לפתח מערכי הואיל ואין המוזהב בחללו, ואם לאו אין צריך מוזהב אחרת שהרי הוא כמנחת המוזהב באותו פתח עצמו.

כא לפיכך פתח אחד שהלקוה בעמוד בנתיים, כל שיש היכר ציר בזה ובוה לצד העמוד הרי הם כב' פתחים וצריך מוזהב לכל פתח, אבל כל שאין צירים לצד העמוד אין העמוד מחלקן לשנים אפילו אם יש בעובי העמוד מפת ואינו חייב בשתי מוזהב, דלא מחייב בשתיים כשיש בעובי העמוד מפת אלא כשאחד בדרום ואחד במערב, אבל כשיש הפתחים ברוח אחת אפילו יש בעובי הפצים מפת חשוב הכל כפתח אחד, ואין הפצים עשוי אלא לנוי בעלמא כעין החלונות שהולקין בעמוד דחלקן אחד מקרי ואין העמוד אלא לנוי הכי נמי הכא. ואף על גב דנבי שער גדול שדרך לעשות פתח קטן אצל השער הגדול שאין פתחין תמיד השער הגדול ופתחים הקטן, אם יש פצים רוחב מפת בנייהם צריך מוזהב אחרת אף על גב שהם ברוח אחת, שאני התם שהפתח הקטן גברל מן השער הגדול לגמרי שהרי נפתח ונסגר כל אחד בלא חבירו, אבל הכא שאינן נבדלין זה מזה דכשזה נפתח גם זה נפתח וכן נסגרים ביחד ואין העמוד נעשה אלא לנוי ודאי כחד חשיבי ואין צריך אלא מוזהב אחת.

כב השוכר בית בתרצה לארץ והדר בפונדק בארץ ישראל פטור ממוזהב שלשים יום, שאינו נקרא לו עדיין דירה ואינו חשוב כיתך תוך שלשים יום כמו שיתבאר בעוה"י דמוזהב חובת הדר הוא, ופחות משלשים יום אינו אלא דירת עראי כיון שאינו שלו אלא מושכר הוא בידו, מכל מקום בארץ ישראל אמרו חז"ל [מנחת מ"ד ע"א] השוכר בית בארץ ישראל חייב במוזהב מיד משום ישוב ארץ ישראל, פירוש כיון דלאחר שקבעה שוב אינו נומלה משם אפילו יוצא ממנו כמו שיתבאר בעוה"י, הלכך בקושי יצא ממנו מפני טורח מוזהב אחרת, ואפילו יוצא ממנו ישכרנה אחר מהרה כשימצאנה מוזהב מוזהב אחרת, ונמצאת ארץ ישראל מיושבת, וכן הדין בשואל בית כשוכר את הבית.

כג השוכר בית מן הגוי לאחר שלשים יום חייב במוזהב, דביתך מיקרי, דשכירות ממכר הוא הו.

לתוכו לפיכך חייבים, מה שאין כן כאן שאין משתמשים כן בתוכו לפיכך פטור. ואם היה מקצתו מקורה ומקצתו אינו מקורה, אם היה הקירו כנגד הפתח חייב במוזהב, שראוי לרור מיד במקום ביאתו לשם והשאר נחשב לחצר, והוא שיהיה במקורה ד' אמות על ד' אמות.

76 מ"ז הבית אף על פי שאין לו דלתות, חייב במוזהב, ויש מי שפטר. ונראה לי שמחלוקתם בזה, המחייב לעשות מוזהב כפתח הבית אף על פי שאין לו דלתות מפרש הוא, על מוזהב ביתך ועל מוזהב שעריך, ותרוייהו פירושם פתח בלא דלתות, כלומר פתח הבית שיש לו פצימין ופתחי שערי החצירות והמדינה כו'. והפטר הוא מפרש שער לשון דלתות, והכי קאמר קרא על מוזהב ביתך, ועל איזה מוזהב הבית כשיש שם שעריך דהיינו דלתות, לפיכך כל זמן שאין בה דלתות אינה חייב במוזהב. ואם קבע פרשת מוזהב על המוזהב קודם תליית הדלת לא יצא ידי חובתו אף על פי שתולה הדלת אחר כך, דהוי תעשה ולא מן העשוי בפסול הו.

77 מ"ז הרבה חדרים זה לפנים מזה כולם חייבים במוזהב, דכולם פתחי ביתך מקרי.

78 ואם יש בבית הרבה פתחים פתוחים לחצר או לרשות הרבים ונעשו כולם לכניסת ויציאת בני הבית, כולם חייבים, אפילו נתמעטו הדיורים שאין רגלין עתה לצאת ולבא אלא באחת מהם.

79 י"ח ואפילו לא היו מתחילה הרבה דיורים אלא שדר בו לבדו ועשה פתחים הרבה לכניסה ויציאה, ואף על פי שאינו רגיל לצאת ולבא אלא באחת מהן, חייב לעשות מוזהב בכל פתח ופתח הואיל ומתחלה נעשו לכניסה ויציאה. ומרתף שיש לו פתח מן הרחוב שמכניסין בו יין בחביות גדולות ויש לו פתח קטן מן הבית שנכנסים ויוצאים בו תמיד, אם פתח הקטן ראוי למוזהב שיש בו גבוה עשרה ורוחב ארבע חייבת, כיון שנכנסין ויוצאין תמיד דרך אותו הפתח הקטן ושם הוא עיקר תשמישתיה לפיכך חייבת במוזהב, והגדולה פטורה מפני שאין תשמישה שם בכניסה ויציאה אלא לפעמים כשצריך להכניס בו היין בחביות, ואין זה תשמיש אלא במקרה ואינה נקראת פתח ובטלה היא לגבי פתח קטן שנכנסין ויוצאים בה תדיר. מיהו אם אין בקטן שיעור פתח הראוי למוזהב עושין בגדולה, אף על פי שמשתמשין בקטן בטלה דעתו שאינו אלא מעשה תור בעלמא וזו היא עיקר הפתח.

80 י"ט ארובה שבין בית לעליה ועולים לה כסולם ועושים סביב הסולם היקף מתיצות פעמים למטה ברגלי הסולם ופעמים

רפז איזה פתח חייב במוזהב, ובו ב' סעיפים.

מוזהב מלא בשני ווי"ן, משמע רבים שתי מוזהב, ומדכתיב גבי תצינת הדם [שמות יב. ז] על המשקוף ועל שתי המוזהב, שמע

אין הפתח חייב במוזהב אפילו הוא עומד במקום החייב אלא אם כן יש לו שתי מוזהב ומשקוף, מדכתיב [דברים יא. כ]

הגהות מהר"א אונ"א

הבית כשם ארחות חיים שאין מניחים מוזהב כפתחי מבואות וכפתחי רשות הרבים משום סכנה שיאמרו כשפים עושה.

זן והרב בספר בית יוסף [פסק] כסברא ראשונה שחייב. חן יש פוטרים שערים הפתוחים [לרחוב העיר], וכתב בספר בדק

ססי הלכות

לבוש עמרת זהב

גוג"ע ו' ררז. י. טג זצ"ל

זכרון אגרון - ירושלים תש"ס

לא תימלא דרכי כוונתו... רפי'... ב'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

בית הלל

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

ברכי יוסף

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

גילוי מדרש"א

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

גולת צבי

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

ארבע דלקתן סימן רפ"ו כיון שנגמרים ויולאים חמיר דרך לחוה פתח... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

היא מייבנת והגדולה פסורה ולא לין הקטן דלא למוחה הגדולה מיבנת... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

חידושי רע"ק

לחודש תולדות... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

פתיח תשובה

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

ביאור הגר"א

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

באר הגולה

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

כ"ב

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

רפי' (ש"ס) ה'... רפי'... ב'... רפי'... ב'...

(ה) בית הכסא, ובית המרחץ, ובית הבורסקי, ובית הטבילה, פטורין ממזוזה (שם).

(ו) בית הכנסת פטורה ממזוזה. ואם יש בית דירה בעזרה שלפני בית הכנסת, העזרה חייבת ובית הכנסת פטורה (שם).

(ז) בית המדרש חייב במזוזה אבל לא יברך עליה, ולכן כשרוצה לקבוע מזוזה בבית המדרש, אז טוב שיקבע מקודם מזוזה בביתו ויברך עליה, ויהא דעתו גם על מזוזה שבבית המדרש על סמך ברכה שבירך בבית, והברכה חוזרת על שתיהן (שם).

(ח) סוכת החג שאין עשויה רק לחג, פטורה ממזוזה. אבל אם משתמשין בה כל השנה, חייב במזוזה. הבית שבספינה פטור ממזוזה. החנות שבשוקים שאין יושבים בהם רק ביום, פטור ממזוזה. (ולא דמי לבית האוצר ובית התבן שאין משתמשים בהם בכל שעה אפילו הכי חייב במזוזה, כיון שתשמישן שוה ביום ובלילה). אבל חנות שהוא בביתו פתוח לדשות הרבים, צריך מזוזה לפתחים (שם בט"ז).

(ט) בית שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות פטור, ואם יש בה כדי לרבע ארבע על ארבע בשוה, אף על פי שארכה יתר על רחבה, או שהוא עגול, או בעלת חמשה זוויות, חייב במזוזה ולא יברך, אבל יקבע מזוזה אחרת ויברך ויהיה דעתו גם על זו (ש"ך שם).

(י) בית שדרך תשמישה להיות מקורה ואין לה תקרה, פטור. היה מקצתו מקורה ומקצתו אינו מקורה, אם היה הקירווי נגד הפתח, חייב במזוזה, והוא שיהיה במקורה ארבע על ארבע. אבל כל שתשמישה אפילו בלא תקרה, חייב אפילו אינה מקורה (הרא"ש בהלכות קטנות).

176 (יא) בית שאין בו דלתות, יש בזה מחלוקת הפוסקים אם חייב במזוזה, לכן יראה כשרוצה לקבוע מזוזה שיעמוד הדלת בתחילה ואחר כך יקבע המזוזה, משום דלדעת הפוסקים שאם אין לה דלת פטור, אם יקבע המזוזה ואחר כך יעמיד הדלת, הוי תעשה ולא מן העשוי. ואם אי אפשר לתלות הדלת מיד, יקבענו בלא ברכה¹⁷⁷, ואחר כך כשיתלה הדלת יטול המזוזה ויקבענו פעם שנית גם כן בלא ברכה. ונראה לי אף לדעת הפוסקים שסוברים שאם אין דלת פטור ממזוזה,

• הערות •

177. מקור דין זה הוא מהשי"ך סימן רפ"ו ס"ק כ"ה, וז"ל: "ואם קבעה קודם תליית הדלת לא יצא ידי חובתו כשנותן הדלת אחר כך דהוי תעשה ולא מן העשוי, עכ"ל עט"ז. ולצאת ידי שניהם יתלה בה הדלת מיד ויקבענה, ואם אי אפשר לתלותה מיד יקבענה בלא ברכה, או יברך מתחלה גם על אחרת ויהא דעתו גם על זו, וכשיתלה בה הדלת יטלנה ויחזור ויקבענה בלא ברכה או יברך על אחרת ויהא דעתו גם אז, ובה יוצא ידי כולס". יש שרצו לדייק מדברי השי"ך, אדם שקבע מזוזה ולא בירך בעת שקבעה, אינו יכול לברך אחר כך, ובשו"ת חת"ס חיו"ד סימן קל"ט הניח השי"ך בצריך עיון דמדוע לא יברך, אולם דעת השי"ך לא ברורה, עיין בדעת קדושים מה שכתב לבאר דבריו באופן אחר, וכן בשו"ת הר צבי חאו"ח סימן י"ח, אבל נשאר שם בצריך עיון על דרך החיים, עיי"ש. ואולי צריך לומר בדוחק, דמה שכתב דרך החיים יקבענו בלא ברכה, זהו באופן שהניח המזוזה בלא הדלת, ולשיטות דפטור ממזוזה זמן הפטור נמשך, ולכן איך יברך ברכה על זמן פטור, לכן כתב רבינו יקבענו בלא ברכה. ונודע מה שכתב בשו"ת רעק"א מה"ת סימן י"ג, דבמזוזה כל רגע שהיא נמצאת בביתו הוי כהתחלת מצוה ויכול לברך עליה. עיי"ש.

סימן רעח

[א] אם קבעה כשהיה דלת. הוי תעשה ולא מן העשוי סופר חלק יורה דעה סימן קל" דדוקא בסכך שפרם עליו סדין כשר, משום דהסכך שעשה עומר, ולא נגרע ממנו דבר א אחר, אבל במזוזה כשהסיר א העשיה הראשונה לגמרי, דא במזוזה, וכשחוזר ונותן הדלת מן העשוי, עיין שם. וביאור דב דיש חילוק בין פסול הנגף דש ולא מן העשוי, ובין סוכה שפוי שאני הואיל ולא עשה בה מעש חילוקו עיין במגן אברהם ריש רבינו צריך לומר דהכא לא העשוי, משום דכיון שמתחיל בכשרות בעוד הבית מקורה ו צריך להסיר המזוזה. אלא שרו סותר דברי עצמו, דבמשנה ברו כתב דאם נקרע הכנף מן הטלוי

ספר דרך החיים

מובי יצק מא"ס 140 - האוין ר"י יצק לוררררררר 331

[א] אם קבעה כשהיה דלת ואחר כך כשנוטל הדלת וחוזר ותולה אותה, שאין בזה חשש משום תעשה ולא מן העשוי, כמו גבי סכך, אם סיכך כשהיו הדלתות מהרעפים פתוחים, ואחר כך סוגרן, ואחר כך כשפותחן אין בזה משום תעשה ולא מן העשוי (שם).

[יב] הרבה חדרים זה לפנים מזה, כולן חייבין במזוזה (שם).

[יג] אם יש בבית הרבה פתחים לחצר או לרשות הרבים ונעשו כולם לכניסת וליציאת בני הבית, כולם חייבין במזוזה, ואפילו נתמעטו הדיורין שאין רגילין לצאת ולבא אלא באחת מהן (שם).

[יד] מרתף שיש לה פתח גדול מן הרחוב שמכניסין שם יינות בחביות גדולות, ואחר כך עומדת סגורה ואין משתמשין דרך אותה הפתח, ויש לה פתח קטן מן הבית שנכנסין ויוצאין בה תמיד, אם הפתח קטן ראוי למזוזה, היא חייבת והגדולה פטורה, משום שאין תשמישה בה לכניסה ויציאה אלא לפעמים כשמכניסין בה חביות גדולות, ואין זה תשמיש קבוע, ובטלה היא לגבי פתח קטן. אבל אם אין הפתח קטן ראוי למזוזה, דהיינו שאין גבוה עשרה ורוחב ארבעה, אף על פי שמשתמשין בקטן, אינה אלא כחור בעלמא, והגדולה היא עיקר הפתח והיא חייבת, והקטנה פטורה שבטלה לגבי הפתח הגדולה (שם).

[טו] בית שיש לה שני פתחים בקרן זווית הבית, פתח אחד נפתח לצד צפון ופתח אחד לצד

פסקי המשנה ב

עצמו, ישיל בו ציצית, ומכל שאר הכנר אין צריך להחיר כלל. וכתב בדרך החיים בסימן ה' אות י' שזהו דווקא אם קודם שנתחבר הכנף היה הטלית בר חיובא, כגון שלא נקרע הכנף בעיגול, אבל אם נקרע הכנף מהטלית בעיגול ונעשית בת שלש כנפות ונפמרה מציצית, צריך להחיר כל הציציות ולהטילם מחדש אחר שנעשית בת ארבע כנפות, שאם לא כן היא תעשה ולא מן העשוי. עכ"ל. ומוכח מכאן שאף על פי שנעשו בכשרות מתחילה, צריך להחירם ולחזור ולקושרם מחדש. וזה סותר למה שכתב רבינו כאן שכל שמתחילה נעשה בכשרות, לא שייך תעשה ולא מן העשוי. וצ"ע. ונראה ליישב דבאמת בטלית באופן שנעשית קרן אחת עגולה, אין לך תעשה ולא מן העשוי יותר מזה, דהרי נתבטל ממנו שם טלית ונוף הטלית נפקע ממנו. מה שאין כן כאן בסוכה ובמזוזה הרי המזוזה נמצאת רק שאין דלת, ולא השתנה בגוף המזוזה כלום, וכן בסכך לא השתנה כלום, ובוה אפשר דלא הוי תעשה ולא מן העשוי. ודו"ק. וע"ע בשו"ת מהר"ם שיק אורח חיים סימן ש"ב, ובשו"ת חסד לאברהם תנינא חלק יורה דעה סימן ס"ח.

L

סימן רעה

[א] אם קבעה כשהיה דלת. מבואר מהבינו דלא הוי תעשה ולא מן העשוי. אולם בשו"ת כתב סופר חלק יורה דעה סימן קל"ט השיג עליו, וכתב דדוקא בסכך שפרס עליו סדין וחזר וגילהו הרי זה כשור, משום שהסכך שעשה מקודם בהכשר עורנו עומד, ולא נגרע ממנו דבר אלא שנפסל ממקום אחר, אבל במזוזה כשהסיר את הדלת נתבטלה העשיה הראשונה לגמרי, דאין כאן בית שחייב במזוזה, וכשהחזר ונתן הדלת הוי ליה תעשה ולא מן העשוי, עיין שם. וביאור דברי הכתב סופר הוא דיש חילוק בין פסול הגוף דשם יש משום תעשה ולא מן העשוי, ובין סוכה שפירש עליה סדין, דשם שאני הואיל ולא עשה בה מעשה בגוף הסכך. ויסוד חילוק עיין במגן אברהם ריש סימן כ"ג. ולדעת רבינו צריך לומר דהכא לא הוי תעשה ולא מן העשוי, משום דכיון שמתחילה תוקבעה המזוזה בכשרות בעוד הכית מקורה ונתחייב במזוזה, אין צריך להסיר המזוזה. אלא שראיתי מקשים דרבינו סותר דברי עצמו, דבמשנה ברורה סימן ט"ז ס"ק ו' כתב דאם נקרע הכנף מן הטלית וחזר לחברו בבגד

מזוזה
חייבת
מדרש,
המדרש
חייב
פטור,
חייב
צריך
ארבע
חייב
זו אינו
ארבע.
לקבוע
אין לה
אפשר
זו פעם
מזוזה,
לא יצא
תלה בה
ל אחרת
ית ויהא
ירך בעת
מדוע לא
בשו"ת
בדוחק,
נ דפטור
ה. ונדע
ית מצוה

מטה סימן תרכה אפרים שה

נהגו בן לפי שהכל מסדר לפניהם בסדורים ובמחזורים שגדפסו עם פרוש. ואף על פי כן מי שהוא פנוי ממלאכה, טוב שיסדר את תפלתו קדם יום טוב מה שיהיה צריך להתפלל ביום טוב, וללמד לבני ביתו סדר התפלה שהם צריכים להתפלל ביום טוב ערבית ושחרית ומוסף ומנחה, ולהבינם מה שיאמרו בשחל בשבת. ומכל שכן השלוחי צבור שקובעים עתים לשירם ולזמרם ונושאים ונותנים לבחור להם מזמרת הארץ נגונים ערבים לשומעיהם [יז] שארואיים להם לתת פאר וכבוד לאל יתברך, שתהיה תפלתם שגורה בפיהם בכל דקדוקם ופרושם. ובפרט בפרוש המחזור שאם לא למד הפרוש מה תועלת יש בנגונים אם אינו מבין את אשר לפניו ובמה יתדצה זה אל אדוניו, אף אם יצפצף קול להפליא ולהשומעים ינעם, אינו זכאי באמירתו לגבה וינדע פמביא למעלה בשיל וכלפות והלם פעם, ויהיה גרון בדין קשה ונגדל בועם, (יח) וגורם רעה לעצמו ולשולחיו. והמשפילים זהירו יבינו ואחר ידברו יעשו פונים להודות ולהלל בשיר ודננים לפני הבחור בשירי זמרה, ואז יהיו הדברים שמחים לשמים ולאשים נוחים ירצה לקרוב אשה, ויערב שיחים, פעולת מחים. ואיש מבין יודע, יטה און לשמע, ונפשו בצחצחות, ישביע בשבע שמחות, בשירות ותשבחות, הרי זה זוכה ומזכה אחריו עמו:

76 כו אף על פי שספכת החג בתיג פטורה מן המזונה, [יח] מפל מקום תדרים מקרים שממחרים לדירה בכל השנה יכשמיגיע החג מסירין הקרוי ומספכים את החדר הזה, לא נפטר ממזונה בשביל זה כא. ולכן מי שעושה מחדר מקרה, צריך לזהר

מקורות וצינונים: מג צ"ל הרשב"ש והוא ר"ת רבינו שלמה בר שמועון המוכא בברכ"י ושע"ת סק"כ ספ. מד בשו"ע סי"א וע"ש בפתחי תשובה סק"י.

אלף למטה אלף המגן

(הרשב"א) מג [הרשב"ש]: [יז] עיין לעיל סימן ק' ובט"ו שם ועיין מ"ש א"ז ז"ל בכבוד שור מ"י תענית והאריך קצת בענין החונים וכתב האמת אם הש"ץ יש בו המדות שמנו חז"ל וגם קולו ערב ומכוין לתת שבת להקב"ה בנעימה וגם הציבור כוננתם לזה ע"ד זה אלי ואנוהו אע"פ שגם הצבור נהנין מהנעימה אין בזה איסור שהרי כלה בירושלים לא היתה צריכה להתבשם מתמת ריח הקטורת אבל הם עושים מהטפל עיקר ומהעיקר אפילו טפל אינם עושים כו' הגע בעצמך הקרב לפחתך שליח שיעתיר עבורך ותשלח ע"י פירות יפים וכדומה ובהליכתו תאכלו גם הוא גם אתה הפירות ולא נשאר כי אם העוקצים והעלים ואותם יביא הציור אל הארון הלא הארון יתקצף על שולחיו לקחת נקמתו מהם כן ממש הדבר הזה הלא אתם האוכלים ואתם השותים ונהנין מקולו ודבר שפת התפלה אך למחסור אחת ידבר בלא כוונה ושחים יבליע ונטול שטר שבת בהבלעה וידעתי גם ידעתי דיבת רבים מה יום מיומים הלא צרעת נושנת היא מקדמונים אף אנו נאמר הלא מבורא הוא בספרים דצוחי קמאי דקמאי אף שלא היה הקלקול כל כך בימיהם ומה יעשו גדולי הדור כו' אבל ראוי לכל איש אשר יראת ה' נוגע בלבבו להיות אל חכו שופר בל יחשיך פיו כו' ע"ש דבריו כי נעמו גם הובא שם אשר דבר בקדשו בן אחותו הרב אלהי מוהר"ר זלמן לוקאוויך וללה"ה מליצה נאה בתוכחת מוסר בענין זה משם תרשנו והרבה יש לדבר בדבר זה ולפי שאין כאן מקומו אמרתי די בהערה זו: [יח] עיין ביו"ד סימן רפ"ז מד ועיין מה שכתוב בשערי תשובה סימן תרכ"ו

דברי משנה ברורה

כא) כתב הפרמ"ג בס"ס תרמ"ד מזוהה בסוכה פטור ומשמע חדר של כל השנה שדר בו תמיד ובסוכה מסיר את הגג אפ"ה בסוכות פטורה דבשבעה ימים לאו קבע מקרי. ומי שיש לו שני תדרים זה לפנים מזה. אם הולך מחדרו לסוכה פתח הסוכה צריך מזוהה משום חדרו. ואם הולך מסוכה לחדרו בענין שהפתח הוא מתדר הסוכה. י"ל שחייב הוא כמזוהה בפתח בסוכה הפתוח לר"ה וכמדומה דהוי כבית שער. [ס"י תרכ"ו מ"ב ס"ק כ"א]:

הר"ל ל אפ"ה בלחן מראיון צ"ל

הגזעו באר

ע"י צ"ל השנה פטורה 4/ גוג"ל ל אפ"ה שפ"ג א"י נבא

לראות אם יש שם מזוזה. ואם אין שם מזוזה, (ל"ז) יקבע אותה עתה וטרם קניסת החג פדי שייכל לקבעה היטב לפי הצורך: L

כח אף על פי שעסק כל היום בתקון הספה לעטרה (ל"ח) ולנאותה ביתר שאות, אף על פי כן קדם שילך לבית הפנסת יש לו לילך לתוך הספה ויעין בה אולי ימצא בה עוד מעות שייכל לתקן [ל"ט] פדי שיהיה הכל בתכלית השלמות פדעתו וצביונו פפי פחו והונו וכהו יתראה אל מלכו ואדונו וימצא חנו בעיני צורו וקונו להרים בקבוד קרנו ונהדר גאונו ויהי בשלם ספו והשמחה במעונו:

אלף המגן

המשיח יחטא וגר' דא ש"ץ דאשתכח ב' חטאה ווי לאינון דסמיכין עלוהי כו' עיי"ש ובס' תב"ש במס' תענית כ' שמהפכין מדת הרחמים למדת הדין. וכל ספרי הגדולים מפיקים זקוקין דנורא ע"ד החזנים עם המשוורים המזמרים בבית התפלה בשירי חשק הנוזרים בטרטאות. כי קול נהימא כזאת מטמא לב השומעים וגורם לכמה רעות ר"ל. כי כל היום אנו מוטרדים בעוה"ר בעסקים שונים

אלף למטה

שהגאון החסיד מהר"א ז"ל אבר"ק אמשטרם השיב להגאון פרי"ח דסוכה כה"ג לא נפטרה ממזוזה כינן שהוא דירת קבע כל השנה וכן נלע"ד מ"ש בענין שאלת הגאון פרי"ח לפסול מזוזה זו אחר החג משום תולמ"ה הרוצה לצאת דעתו איך יעשה וקצת"י כאן: [ל"א] עיין בב"י סימן ר"ג כשם שבולי לקט א"ר זעירא אע"פ שמוציא אדם ע"ש משחורית מצוה שיוסיף בהש"מ שנאמר והיה משנה כו' ובכר"י כתב דכ"ש"ל גופא ובתניא מצוה שרודף בה"ש וכתב שהוא ט"ס וצ"ל כמו

ובין אנשים משונים במדתם ודעות זרות ר"ל. וגם האכילה והשתיה הוא לא כדת כי לא נודע אם מתקן כדת ושאר ענינים אשר ישוטטו ברחובות קרי' ולא נשאר לנו רק מעט המנוחה אשר יש לנו בעת התפלה לשפוך את לבנו לפני השם ית' והש"ץ ירא ד' יעורר אותנו לזה. ונהפוך הוא. עיי"ש בדבריהם הק'. וע"ל סי' תקפ"א סעיף כ"ו ובכר"י שם באלף המגן ובגליון משכ"ש מענין זה באורך ועיי"ש: (ל"ז) יקבע. ולפי שלדעת הפר"ח ופרמ"ג (במ"ז ס"ס תרמ"ד) והסכים כן להלכה בשו"ת כתב סופר יור"ד (סי' קל"ט) דסוכה כה"ג פטורה ממזוזה דכו' ימים אלו לא מקרי קבע ולכן אם קבעה אותה עתה יקבע אותה בלא ברכה ולאחר החג יסירה ויקבע אותה מחדש בברכה. ואם יודמן לו לקבוע מזוזה אחרת יברך עלי' ויכוין לפטור את זו. וכן אם בע' סוכות המזוזה הי' קבוע בדלת מקודם אזי לאחר הסוכות נכון להסירה ולקבעה מחדש משום תולמ"ה אך לא יברך דספק ברכות להקל אך אם יודמן לו לקבוע מזוזה אחרת יברך עליה ויכוין לפטור את זו כדלעיל. וע' בפ"ת סי' רפ"ו וברש"י סי' תרכ"ו מש"כ בענין זה עיי"ש *): (ל"ח) ולהנותה. ונהגו לחלות בסוכה לנוי סדינים המצויירים העשויים ממשי ורקמה. אבל לא יתלה שעטנו לנוי אא"כ גבוהים מתשמיש אדם. גם לא יקשור אותן דברים שכדעתו לטלטלן מפני הגשמים משום דאסור להתיירן ביו"ט. אלא יעשה עניבה:

ואסור להנות כל הט' ימים מהסוכה עד אסרו חג. ואין חילוק בין מהדפנות בין מהסכך. ואפי' קיסם לחצוץ בו שיניו אסור והטעם מפני ** שהוקצה למצוה. וכן אפי' נוי סוכה אסורין בהגאה אפי' נפלו. וכיון שאסורין בהגאה אסור לטלטלן בשבת ויו"ט משום מוקצה. ומ"מ אתרוג התלוי בסוכה לנוי מותר להרית בו דלא הוקצה מרית. ובנוי התלוי בסכך כגון פירות וכדומה נוהגין שלא מהני תנאי רק הסדינים וכדומה שתולין על הדפנות נוהגין לטלטלן מפני הגשמים או מפני הגנבים אפי' בלא תנאי כי מסתמא מתחילה אדעתא דהכי תלאן. ומכל מקום לכתחילה טוב להתנות אפי' בזה דהיינו קודם ביה"ש הראשון יעמוד שם ויאמר "אני מתנה שאהא מותר לאכול ולהסתפק בהן מתי שארצה" ואין חילוק בין אומר ד"ז בלה"ק או בכל לשון. כמו שנתבאר כ"ז בהפוסקים והאחרונים:

* כתוב הגה"ק מבאטשאטש בשם הארי" ז"ל ובעש"ט כשקובע המזוזה לא יתן אותה בשפופרת של כהן משום שהמזוזה הוא להאריך ימים והברול הוא להיפך ואינו ברין שינף המקצר על המאריך עכ"ה"ט ועיי"ש במה שנחפז בענין זה (מס"ז):
** ודע דמה שהוא משיעור הכשר סוכה אסור מה"ת מפני שדומה לקרשים ויותר משיעור זה אינו אסור רק מדרבנן כמשנית כ"ז בהפוסקים עיי"ש:

כמו מי שיש לו י שיושבים בהם שלאקינו, צריך לזה ולא יהיו מטין קצו שתפסל הספה מתו משפע ומטה על ה (מ) ואם שכח והנינו כל הסכך, דהיינו עץ תכרו ויניחו, יום טוב וגם ביום שירדו גשמים עתה חוץ לסכה. [מב] וי להם צירים שנפתחי קטנה בתצרים מספ סגורה והוא צריך בכל פעם, נכון הדין סעדת קבע שמכרן

מקורות וצינונים: מה בעל החפז

אלף
כ"י ומה יש ללמוד להא ריו יש לו להוסיף אומץ בחיבוב יש לו במלאכתו (דלס) נדאם מתוקן מעליא ישלים: [מ] ה הנכנסת בתחלת ליל התקדש לקבל השראת קדושה ואם הג דין סוכה ואין מקום לקדוש וקאי עדי יפתח הסגור ולכן להשראת הקדושה והומנה לו לנכון וקל: [מא] ודלא כבני ימי החג רק לעת האוכל פו ואף אם השמים זכים בהיר הגשם אין זו מדה נכונה לא אין יוצאין מטוכה לסוכה זה כינן דר"א אמר כל היוצא מי בכיבוד על התורה בספר פנ ענני כבוד הי' אין יוצאין מן ענני כבוד הי' ע"ש דפח"ח דעיקר כר"א אם כן צ"ל דהכנ אין קפידא לצאת לסוכה אח שאין יוצאין מסוכה לסוכה המהיר"ל משום דלכתחלה

שכור או שאל חייב צמוזה מן המורה או רק מדרכנן כמו זלימ. ועיין נמוס' נע"ז כ"א ע"א צ"ה ה', דעמס נטוה דצ"ח שכור פטור ממוזה לעולם מן המורה, רק מדרכנן חייב כמו טלימ ע"ש. ודעמס הרב הממכר בפשיטות דחייב מן המורה, ודעמס הר"מ לא גירסא כמו שכתבתי.

בארץ ישראל

הפטורים

מדינת תפ"י

מזוזה

בכתב חומש

[ד] וחרש שוטה וקטן פטורים, דפטורים כל המנוות שכתורה. ועיין גאו"ס סי' ל"ח סי"ב דכתב הממכר דתפילין ומוזה, תפילין קודם, דהוי מנוה דגופו. ועיין בהלכות לולב סי' תרכ"ז דמנואר שס דאין לריק לצבוז על מנוה עשה יותר ממוזמ, נראה אפשר דגבי מוזה דנכל רגע עובר נעשה הוא חמור יותר כסגרת הר"ן זימא' ד' ע"ב מדפי הר"ף ד"ה וגרסין] גבי פיקוח נפש דלאו חמור מסקילה, והכאנו כמה פעמים נמזור זה, וגם לענין תשובה אפשר דחמור מטעם הוה, ואין להאריך.

מצוה תכד, שלא לנסות נביא אמת יותר מדי

[א] שנמנענו שלא לנסות יותר מדאי הנביא וכו'. מנואר גר"מ פ"י מיסודי המורה הל' ה'. ועיין נספח פרשת דרכים דרך מנומיך [מלך צ' ד"ה עוד רלמיך] שכתב החילוק בין הר"מ [נספח המנוות לא מעשה ס"ד] והסמ"ג [לא מעשה ד', דהר"מ מושג נסיון הנביא ללא, והסמ"ג

ומה שאמרו [שם] שמזוות יחיד נבדקת פעמים בשבוע ושול רבים פעמים ביובל, ומה שאמרו גם כן [מנחות כ"ט ע"ב] במזוזה בענין התגין, אמר רבא' שבעה אותיות שבמזוזה צריכין שלשה שלשה זיונין, ואלו הן שעטנ"ז ג"ץ, כלומר, כל אות שבמזוזה מאלו צריכה שלשה תגין. ומה שאמרו [שם מ"ד ע"א] שהשוכר בית בחוצה לארץ והדר בפונדק בארץ ישראל פטור מן המזוזה שלשים יום, אבל השוכר בית בארץ ישראל חייב במזוזה מיד. והמשכיר בית לחברו על השוכר להביא מזוזה ולקבוע אותה דחובת הדר היא, וכשהוא יוצא לא יטלנה בידו אלא אם היתה הבית של גוי. ועשרה' תנאים צריך לבית קודם שיתחייב במזוזה, ואלו הן, א. שיהיה כדי לרבע בו ארבע אמות על ארבע אמות. ב. ויהיו לו שתי מזוזות. ג. ומשקוף. ד. ותקרה. ה. ודלתות. ו. ושיהיה השער גבוה עשרה טפחים או יותר. ז. ויהיה הבית חול. ח. ויהיה עשוי לדירת אדם. ט. ושיהיה עשוי לדירת כבוד. י. ושיהיה עשוי לדירת קבע. בית שיש לו פתחים הרבה חייב לקבוע

[דעב] למאן דכור דצ"ח שכור פטור מן המורה תמיד רק מדרכנן חייב לאמר שלשים, הוא הדין בית גארץ ישראל בשכירות אינו רק חייב מדרכנן, ומייב טיכף משום ישוב ארץ ישראל. ואף למאן דכור דצ"ח שכור חייב מן המורה, רק מוך שלשים יום לא הוי צ"ח דירה, ונארץ ישראל דחייב טיכף על כהנך רק מדרכנן, כי קודם שלשים יום לא מיקרי דירה, ומדרכנן חייב משום ישוב ארץ ישראל, כן נראה פשוט. ויש לתקור צ"ח בית ומוך שלשים יום שפטור ממוזה קבע זה מוזה, אם יוצא זה לאמר שלשים יום, דאפשר הוי ליה מעשה ולא מן העשוי כפטור דלא הוי פטור, ואפשר כיון דהוא רק ממוסר ומן אינו מקרי מן העשוי. והאחרונים חקרו צ"ח העשויים לילה עיין בדריה"ס, וגם צ"ח דין זה דמעשה וכו', ויש לתקור זה, ואינו יכול להאריך והדברים ארוכים ואין קונטרס בפני עצמו ובאפי רק להזכיר. [ג] ובודאי מוזה שאולה יוצאין בה, ללא כתיב לנס. וגזולה פסולה מטעם מנוה הנאה צעירה, ומלוי פשיטות אם הוא מן המורה או דרכנן. ומנוה הכנוה על איסורי הנאה, מנוות לאו ליהנות ניתנו, וכן על קלף של עיר

קביעת מחת לפני שנתחייב

מחנה שאינה של

כשר איסורי הנאה

מזוזה בכל אחד מהן, ואף על פי שאין רגיל להכנס בהתמדה אלא באחד מהם. ופתח קטן שבין בית ועליה שעושיין בני אדם לפעמים כרגלי סולם שעולין בו בני אדם לעליה חייב במזוזה. וחדר שבבית אפילו חדר בחדר חייבין במזוזה כולן, שכולן עשוין לדירה. ויתר פרטי המצוה מבווארין במסכת מנחות פרק שלישי.

ונוהגת בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ובנקבות. ועובר על זה ובנה בית ונתן עליו תקרה ולא הניח בה מזוזה מיד, או ששכר בית בחוצה לארץ או פונדק בארץ ועברו עליו יותר משלשים יום ולא הניח בה מזוזה, [או] ששכר בית בארץ ולא הניח בה מזוזה] מיד ביטל עשה זה. ואף על פי שעברה השעה שהיה חייב להניחה, מוזהר הוא לקבועה לעולם ככל עת שידור בבית.

מצוה תכד, שלא לנסות נביא אמת יותר מדאי

(א) שנמנענו שלא לנסות יותר מדאי הנביא המיסר את העם והמלמדם דרכי התשובה אחר שנדע אמת נבואתו, ועל זה נאמר [דברים ו', ט"ז], לא תנסו את ה' אלהיכם כאשר נסיתם במסה, כלומר לא תנסו גמולי השם ועונשיו שהודיע לכם על ידי נביאיו על צד שתסתפקו בהם. משרשי המצוה, לפי שבנסיון היתר נביא אמת ימצא הפסד, כי פעמים יחלקו עליו מתוך כך בני אדם המקנאים בו והכואבים למעלתו, ודבר הנבואה איננו ענין תמידי לכל נביא, כי פעמים לא יתנבא כי אם מעט, ואם בכל ופעם ופעם נטרידהו לתת אות ומופת נאמן שהוא נביא יהיה סבה לעם שימרדו בו ויקילו בדבריו הרבה פעמים, ועל כן הוזהרנו להאמין בו ושלא לנסותו יותר מדאי אחר שיהיה מוחזק עמנו בטוב ונאמן לנביא, והדבר הזה אירע לנביאי האמת עם נביאי הבעל שהיו מכחישים נבואתם ומחטטים אתריהם ומכחישים דבריהם, עד שלא היה מספיק להם אות אחר ומופת אחר מופת.

ד. ככתב כתיב: רבה. ה. ר"מ פיה הייא. ו. ר"מ פיה הייא. ז. והראש חולק על זה, וכתב בהלכות מזוזה דארבע על ארבע אמות בעינן, דבענין אחר לא חוי לדירה. כפף משנה. ח. והראב"ד חשיב, וס"ל דאע"פ דליכא דלתות. ט. ר"מ פיה הייא. י. כיומא ייא עייב ובקידושין ל"ד ע"א אמרין, דלא ממעטינן נשים מדוכתיב כיתוך ולא ביתה, או מדאיתקש לתיית הסוכה לה, מדוכתיב במזוזה לטעי ירבו ימיכם, נבוי בעי חיי נשי לא בעי חיי. יא. כן הוא במרבית כתיב. ועיין במניח אות ב' שלמד מדברי רבינו שהשוכר חייב במזוזה מן התורה. תכד. תכה, ואחזקו לאו ב'. דמב"ס לאוין ס"ד. הלכות יסודי התורה פ"י הל' ה'. סמ"ג לאוין ד'. סמ"ק י"ח. א. יש כתיב דפוסים שכתבו בהם: השקר.

(ב) במהדרות קודמות נדפס קטע זה לקמן בסוף אות ג'. (ג) כנחלת צבי סי' רפ"ו לטעיף כ"ב הביא מסיודו דרך החיים להגאון מליסא, דמשמע שאם רוצה לדור יותר משלשים יום חייב מיד. וכתב דהוא לפי השיטה בחוסי דשוכר חייב מדאורייתא, ומה שפטור בתוך שלשים הוא שאינו נקרא עינין דירה, א"כ הוי זה דומה לצדקה שאם דעתו להשתקע חייב מיד. אבל לפי מה דקיי"ל דשוכר אינו חייב אלא מדרכנן, ע"ש במה שכתב בפחתי תשובה סק"ז להביא ראה מאוי"ח סי'

י"ד ס"ג דטלית שאולה פטורה מציצית כל ל' יום, וכתב המג"א בשם החוסי' והרא"ש דהמברך לא הפסיד. (ד) כברי מגדים במשכ"ז סי' י"ח סק"א כתב: יראה דכשר אף אם עשאן בלילה, ולא הוי תעשה ולא מן העשוי אף רכסות יום בלילה פטור להר"מ, דוגמא לדברי אין מחוסר זמן לכו כיום ומן ממילא קאתי.

עד הנחיה. ומעכ"ת חמה עלי דליתו כן וגם התניא צשיע שלו
בסי רסי"א שהזכיר להדליק נרות קודם שקבי"ה לא כחצ. אלא
צשימי הקיץ הוא כמו צ' שעות וגם זה רק באופק שלו אבל באופק
שלו נראה שאין כן אלא הוא פחות הרבה. עכ"ד :

והנה במעט שלא רליתו להשיבו צענין זה כי כמדומה לי שמעכ"ת
לא הבין דברי היעב כי אני לא כתבתי אלא שמשק"ה עד
שיעמדו כל הכוכבים הנמצאים צרקיט מכגדול עד הקטן שבקטנים,
וכן צדוקר חשבתי משעה שנחמר כוכב אחד הקטן שבקטנים עד
שיעלה השמש. ואמרתו דנראה ברוח דמזן זה הוא גם עתה יותר
מצי שעות. וא"כ מה מניתי מעכ"ת ראי' מדברי התניא דלא מיירי
עד שיעמדו כל הכוכבים אפילו הקטן שבקטנים, ולא מיירי אלא
משק"ה עד שיעמדו ג' כוכבים צינונים, וזהו פחות הרבה דהרי
מזמן עמידה ג' כוכבים צינונים עד שיעמדו כל הכוכבים הנמצאים
צרקיע אפי' הקטן שבקטנים הוא זמן רב. ובאמת און לרזני
ליכנס צענין זה ציורכו עם מעכ"ת, דמעכ"ת מצינו ראי' לדבריו
מספרי הנמצאי' דאפשר שלא הי' להם ידיעי כ"כ בחכמה זו,
והצבאי' יודעים שהאמת אחי. וימחול לעיני צבאורי הגר"א צי"ד
סי רסי"ב ובא"ה סי רסי"א ויראה שבמדינתנו צינים הארוכים
און עומדים כל הכוכבים דהיינו שהכוכבים הקטנים שבקטנים אינם
נראים כלל, והאמת כן הוא לנו שיש לו ידיעה צענין זה, ומי"מ
אינו רואה ליכנס בפלגול צב' עם מעכ"ת יען שאינו מצין שאין לו
ידיעה בחכמה זו כלל :

→ (3) ובדבר אשר שאל חו"ד צמחה שעל הסוכות שהם בכל
השנה מקורות צנג, ובסוכות פותחין בגג שכתב
צש"ת כת"ם שאחר הסוכות יש להסיר המזוזה ולקובעה מחדש
משום תולמיה :

הנה צש"ת כת"ם אינו תה"י, וכמדומה לי צשימי חרפי רליתי
דבריו ולא ישרו צעיני, רק נראה לי עיקר כמש"כ צמעה
אפרים סעי' כ"ז דהדרים המקורים כל השנה אף צשימי החג
מסירין הקוריו מי"מ צשביל זה לא נפעה מן המזוזה, וכן הדעה
והסברה נותנת ומסתברת והרואה לפעור עליו הרה"י, ולכן י"ל
דהיושב בסוכות הללו מקיים צ' מצות מצוה סוכה וישבה צבית
ש"ש צה מזוזה. והעממים שכתבו לפעור לא נראה צעיני דרק
הסכך הוא דירת ארעי אבל הכותלים והפתח מותר להיות קצב.
וא"כ פשיטא דלא שייך צב' תולמיה ורק בלאה"כ אפילו אי נימא
כמש"כ הפרמ"ג והכת"ם דפעורים צהג מן המזוזה, מי"מ לית צ' צ'
משום תולמיה שיהי' לריך לאחר החג להסיר המזוזה ולקובעה
מחדש כיון דאין הפסול בגוף המזוזה אלא בצבית דנעשה אז דירת
ארעי ונפעה, אז אם שוב מייחדה לדירת קצב א"ל להסיר המזוזה.
וגדולה מזו מצויר צפרמ"ג צסי' ת"י דעלית שיחדה לכסות לילה
זעשה לה לית, וש"ז יחדה לכסות יום לית צה משום תולמיה.
וה"כ צ' סוכה שמייחדה אחר"כ דהיינו אחר החג לקצב שפיר כשרה
המזוזה שקצב צה צחילה, ואפילו קצב המזוזה בסוכות עלמנו
אף שיהי' אז דירת ארעי מי"מ כיון שיהי' די ציחוד צעלמא לית צ'
משום תולמיה, וכ"כ צלם קצב המזוזה קודם החג בעוד שהיו
הגגות סגורים אף ששוב צימני החג נפתחו וש"ז אחר החג נסגרו
פשיטא דלא שייך צה' תולמיה ודומה ממש למת צשימי הסוכות
כשורדין גשמים סגריין הגגות וש"ז כשפסקו גשמים פותחין הגגות
ויושבין צהסוכה ולא עלה על דעת שום אדם שיהי' לריבים לסכך
הסוכה מחדש דסכך הראשון נפסלה כשהי' הסוכה מסוגרת,
וכשפותחין אחר"כ תהי' הסכך פסול משום תולמיה, א"י דאין זה
תולמיה כיון שגם אז לא הי' הפסול צהסכך עלמנו, אלא שהי'
עליו גג ולא הי' פסול צהסכך. והה"ד מני ממש צנזון המזוזה
אפי' אי נימא צימני החג הסוכה פעורה מן המזוזה מי"מ און
הפסול צהמזוזה עלמה אלא צהצנין וצכ"ג אי חר ותקנה לית
צ' משום תולמיה, ופוק חזי מה עמא דצר דלית דחש לחומרות
כאלו אפילו תה"ח ובעלי הוראות והדין עמהם. ואצקש שזל יערד
אחי צחומרות כאלו שכבר הלכו צו נמושות וידועים לכל ואני

צכלאים מוחשב משעה כדמוכה צמס' מכות פ"ג צבו שהה כרי
לפשוט ולצבו דלוקה וכן מצרכות דף כ"א צמולא כלאים. צצנדו,
אינו יודע מה ראי' היא, הא צעל ערכ"כ לאו מטעם דלא הי'
מעשה קאחי עלה לחקור שלא יהי' יולא אלא מטעם דלא חשיב
לקוחה ולא קרי' צ' ולקחתם. ועוד דגוף ענין זה דשכ"י חשיב
מעשה לריך ציאר שברי לאו דצ"י גבי חמץ נחשב ללאו שאין צ'
מעשה אפי"ג דצחילה קודם הפסח צה החימוץ על ידי מעשה
שהחמץ הוא אה העיסה או שקנה אה החמץ ועכ"ה כיון שהי'
צזמן היחר לא חשיב מעשה א"כ הה"ד צלקה די מניס קודם זמן
החיוב. וכבר כתבתי צענין זה גם למעכ"ת. ועתה לא נפתיח לצאר
ענין זה כי ערוד אינו צענינים יותר נחוצים :

(3) ועל הספק שהציה מעכ"ת שמשפך הפרמ"ג צסי' ת"י
סק"ה צחולה הצליה צלילה אם כשר או אפשר דהוי
תולמיה. אינו חמה מה החול להספק צזה מי"ש זה מהמסכך
סוכתו קודם החג. דלע"ג דלא הגיע זמן חיוב עדיין מי"מ פשיטא
דהסוכה כשרה וליה צ' משום תולמיה. ומה חלוק צין המסכך
סוכתו קודם החג או תולה לית קודם אור היום הרי חז"י
ואידי לאו זמן חיובא הוא, וכיון דהתם כשר פשיטא דגם החולה
לית צעלית צלילה ג"כ כשר. וגם מש"כ מעכ"ת וקנה גם הפרמ"ג
העם דכשר משום דזמן ממילא קאחי, לדידי א"ל לעטם זה שברי
עטם זה לאו דסמכה הוא כ"כ, שברי המלי"מ צפ"ד מה-אישות
הלכה ז' מסופק צזה אם מהוסר זמן הוי דשכ"ל משום סברה זו
דזמן ממילא קאחי ולא העלה דבר צרור עי"ש. אבל לדידי העטם
דחולה לית צלילה כשר, הוא משום דתולמיה לא הוי אלא צלם
הפסול הוא בגוף הדבר כמו צעלית צעלח ג' כנף ואחר תליית
הצליה נעשה צה די' אבל כל שהצנד צר חיובא הוא ופסול מחד
אחר שעדיין לא הגיע הזמן כיון דאין הפסול בגוף הצנד לא הוי
תולמיה [ומכ"כ לדעתי און שמתו גועל לפניו שפטור מן המצוה
אם העיל לית צצנד הם ג"כ כשרים, אף שצבז מהוסר מעשה
לקצור מתו כיון דאין הפסול צהצנד] ולדעתי זהו העטם של
השעם המצויר צב"ה סי' י' צהועל לית למוטלת ואח"כ הסיר
הצליה הראשונים דכשרים השניים ולא הוי תולמיה, ורליתי צשי"ע
התניא צסי' י' סעי' י"ד דנותן עטם לדבר ואינו נכנס לצ"י כלל.
דאיך אפשר לומר דהתרת לית הראשונים יהי' נחשב מעשה על
השניים, אבל העטם כנ"ל כיון שהצנד חיוב צליית רק שצצר
יש על הצנד לית אחרת אבל עכ"פ הצנד חיוב צליית לכך לית
צ' משום תולמיה. וכן יהי' הדין צקצב מזוזה שניה צבית שצצר
הי' צו מזוזה וש"ז הסיר המזוזה הראשונה שכשר המזוזה השניה
כיון שעכ"פ הבית חיוב צמזוזה. ונראה שזה ג"כ כוונת הגר"א
צמנחת דקאמרה השתא צצל חוסיק קאי מעשה לא הוי וכו'
דהכוונה צזה כיון דעובר צצל חוסיק מוכה דהצנד חיוב צליית
שברי אם תולין לית צצנד פעור און כאן צל חוסיק, ועטם זה
י"ל יותר נכון מהעממים שכתבו האחרונים צזה :

והני צזה ידירו דו"ש וצ"ת צלוגיה.
סעמיאלי וצ"י שנת חרפ"ד לפ"ק.

שמעון גרינפעלד

סימן עה.

לכבוד ידידי הרה"ג וכו' כש"ת
מ"ה חיים צבי עהרנרייך שליט"א
דומ"ץ [ואח"כ אב"ד] בה. מאר בעהמ"ח ספר קצה המטה.

(4) אחדשה"ט קבלתי מכתבו ואנכי איש ערוד ולא יכולתי
השיבו, ועתה צחתי צדצר אשר כתבתי לו זה
אחה שנים שגם צמדינתיו יש יותר מצי שעות מן החתלה עה"ש

ש"ת מהרש"ל - חלק שני
גר"ל לשמון הרנפולד צ"ל

לרין יותר להשיב בענינים חמורים אשר אין העולם בקיאים בהם כ"כ מחמת מיעוט למודם בענינים שאינם שכיחים כ"כ וגם עתה לא הכנתיו אלא מפני הכבוד :

ידידו דורש שלומו וש"ת.

שמועהאלי י"ג תרפ"ד לפ"ק.

שמעון גרינפעלד.

סימן עו.

שוכ"ט לכבוד ידידי הרבני המופלג וכו' כש"ת מו"ה שלמה העשקאוויטש נ"י בפשיפיק ל'דאני יע"א.

L

שלא לשמה א"כ יש עכ"פ לפינוי בכל אוח חלק ממנו שלא נכתב לשמה או שנכתב ע"י ח"ת, אבל כאן בענין טוויית הליגיה כיון שמתחילה לא ה"י נגמר הטווייה כראוי בשום חלק כלל ואח"כ בא הוא וגמר הטווייה לשמה א"כ אין כאן לפינוי חלק ממוט שלא נעשה לשמה רק כל החוט מתחילתו ועד סופו ועויה לשמה משום דהכל הולך אחר הגמר וא"כ י"ל דגם המתמורים גבי כחז כ"ל מודים כאן בטווייה כעין נ"ד שכתבתי להקל :

אמנם כ"ז הוא צאם עדיין לא נגמר טוויית החוטין צפסולן [ובהלכתי צוה כי לפי מה שהראה לי מעכ"ת החוטין של הפאצריק ה"י נ"ל שעדיין לא היו נגמרו בשלימות כל טווייתן כי עדיין היו מחוסרין מעשה שיהיו חוטין טוויין וזורין יפין] אמנם אם כבר נגמר טוויית החוטין צפסולן דהיינו שלא לשמה ומע"כ רוצה לקלקל הטווייה ושוב יטווה אותה צ"ד אחרת מהיפך להיפך לשמה אם גם צכ"ג יהיו כשרים. לכאור' זה הדין יש ללמוד מדברי הגאון שהביא בעור יו"ד סימן רע"ח לענין קלף של ס"ח דבטי' עיבוד לשמה שכתב דאם עיבוד עכ"כ שלא לשמה ויש להם יכולת להחזיר היריעות לידו מתוח ולהעביר עליהם הסיד לשמה דש"ד. והב"ד צידדן טוויית האמר לחטוי לזית. והרי מצוה צב"י ס"י ו"א וצמ"ג"ה וצשיע התניא דגל אמר ועשה מהן לזית דלא ה"י שני משום דה"י שני החוזר לברייתו עיי"ש. הרי מצוה מה דחוטין שנטו אפשר לעשות מהן אמר א"כ הב"ד לענין פסול של שלא לשמה אם לוקח חוטין שנטו ומחזירן להיות כעין אמר ה"י אמר ושוב אם א"כ טווה אותן מחדש לשם לזית לכאור' שפיר ה"י לשמה [ופשטו שאין זה דומה להא דמצוה צב"הע"ז ס"י קל"ח סע"י ה"י צנע שכתבו שלא לשמה שפסול דא"ו מועיל אף אם א"כ יעבור עליו קולמוס לשמה. וא"כ הב"ד הכא כל שנטויה צתחילה שלא לשמה אינו מועיל מה שא"כ יעשה לשמה, דזה אינו דומה כלל, דהאם לא נתקלקל ולא נפסלה הכתיבה הראשונה כלל ועדיין הוא כראשונה אלא שהוא מעביר עליו ד"ו עוד הפעם ע"י אינו מועיל ומשום דכיון דהכתיבה הראשונה לא נתקלקלה עדיין, צעלה הכתיבה השניה לגבי כתיב' הראשונה ונעשה הכל ככתב' ה"י הפסול והכל פסול, ועכ"ז גם שם נמלא דעה החוששת דה"י כתב ועיין צמ"ג"א צס"י ל"ג שרואה לצד צהשחרת ריעות כה"ג עיי"ש מש"כ צב"ד גבי טווייה דא"ו מקלקלין הטווייה הראשונה לגמרי וא"ו טוויין החוט מהיפך אל היפך ממה שה"י מקודם שפיר י"ל דהטווייה הראשונה הפסולה מתצטלה והז"ל לה לגמרי ופינס חדשה צאו לכאן] צאופן שיש ללמוד מדברי הגאון שבענין יו"ד סימן רע"ח הג"ל להכשיר. אלא מפני שאיני צקי כ"כ צמלכב ובאופן שרואה מעכ"ת לעשות, אם צאמת נתקלקל לגמרי טווייה הראשונה וצ"ו פנים חדשות לכאן, לכן איני רוצה שיסמוך מעכ"ת עליו לצדי בענין זה רק צאופן אם יסכימו לזה עוד שני רצנים. והנה מעכ"ת א"ל צהיח"ו פה שבר"ג א"ו מו"ה חיים יוסף זאנענפעלד שליט"א אשר צבע"ק ירושלים הסכים להחיר לעשות לזית על אופן זה צצירוף שאר ח"ת דשם. והנה אם אמת הדברים מה טוב גם אני מסכים עמכם להחיר, וא"ו יוכל לעשות מעשה, ואם אינו כן אזי רוצה אני שיסכימו עוד לזה רצנים אחרים, כי צאמת אני דמיתי שבר"ג מצאלקאני נ"י יכתוב לי חו"ד צענין זה, ודמיתי כי בלי ספק יחפש הרב הג"ל צספרי האחרונים וימלא מש"כ צענין זה ויודיע לי דצריבם וא"ו אדע לצבור, אבל ה"ו לא עשה כן ולי אין פנאי לחפש צספרי האחרונים כי איש מועדד חנכי, ע"כ לא יסמוך עלי לצדי זולת אם גם רצנים אחרים יסכימו לזה. [א"ה]. צשנת תרפ"ט חזר אלמו"ר מביתר זה וכתב שאין לסמוך עיי"ז :

קבלתי מכתבו לשאל חו"ד צצבר הליגיה אשר צע"י טויה לשמה. והיות שקשה לי לעוות האמר לכן הוא רוצה לוקח חוטין מפאצריק שנטו צסתמה שלא לשמה צפסול ולפרק הטווייה הראשונה ולטויה מביפך להיפך צאופן שהטויה הראשונה נתפרקה לגמרי וטווייה חדשה יש כאן לשמה זה קל אל"ו הרבה יותר לעשות. ושאל ה"י ארין למיעדד הכי ואם יהיו הליגיה כשרים על ידו זה. שכתו"ד שאלתו :

ולכאורה נחזי א"ו צצבר הרין לשמה אי צע"י שגם צתחילה ה"י לשמה אבל כל שמתחילה נעשה צסתמה והרי הגמר ה"י לשמה מ"מ ל"מ. או דילמא כיון צצגמר הדבר שנעשה הטווייה כראוי שא"י ה"י לשמה שפיר מועיל וכשר דהכל יקרא על שם הגמר כיון דקודם הגמר לא ה"י חשיב טווי. והנה צטו"ז ס"י רע"ח סק"ג צאמלע דבריו כתב וז"ל ומע"כ צתחילה עיבוד ורא"י דלא צ"ל למעט צסוף העיבוד, דאדרבה מל"ו צכ"מ שאין המעשה נקרא אלא על שם הגומר, וא"כ כי מסייע צגמר וודאי מה"י אלא צ"ל למעט שא"י לסייע מתחילה ועד סוף. עכ"ל ועיי"ש, הרי מצוה צצבריו דדי שיה"י הגמר לשמה. אלא שראיתי צפ"ת שם צסקי"י שהביא שם צסוף דבריו שצפמ"א ח"א ס"י מ"ה השיג על הטו"ז. ולכאורה יש ראי' להטו"ז ממה דמל"ו צשח"ט דע"י כה צברא ונפלה סכין מאל"ו ושחט 'פסול, ואפ"כ צה"י חזי הקנה פגום וצה אחד וגמר ושחט אח המעטוד שהשלימה לרוב כשר. וקשה לכא"ו הא החלק הראשון נעשה מאל"ו שלא ע"י כה צברא וא"כ נמלא שלא כל השח"ט נעשה ע"י אדם ולמה יה"י כשר. ועכ"ת מוכה מה דכיון דהגמר של השח"ט שה"ה השלמת לרוב נעשה ע"י כה צברא שפיר כשר דהכל תלוי רק צהגמר. א"כ ה"י צענין עיבוד וצענין טווייה לשמה, דאף שהכתחלה נעשה שלא לשמה מ"מ כל שהגמר והסוף שעי"ו צ"ל ההכשר נעשה לשמה ש"ד. ולפ"ז יה"י הדין כן גם לענין כתיבה ס"ת וח"מ דע"י שיה"י נעשה ע"י כתיבה ולא מעלמה ג"כ תלוי הכל רק צהגמר. ואם נעף עפה מעלמה וא"ו השלימה הסופר ע"י כתיבה שיה"י אוח שלימה ג"כ כשר דהכל הולך אחר החיחוס. ושוב ראיתי צספר קס"ס צלשכת הסופר הקורה צ"י שהארין צוה והביא שה"י צוה פלוגתה צין המהלצ"ח לצין הרא"ל ומסקנת הקב"ס להחמיר מכה סברא עיי"ש. ואני חמה שלא העיר כלל צרא"י שהצחתי משח"ט דמוכה דהכל הולך אחר רוחו רנ"ל וא"כ לפי הג"ל אם צתחילה לא ה"י נגמר כל

היה טלית עליו, יסירו... לובשו יום כיפורים.

היה טלית עליו, יסירו... לובשו יום כיפורים.

הראש שס נספוח... מנימוט " צינת מ"ג אוח

כחב הלבוש סימן (תקפ"ה)... זכר ד' ומן המשמע סימן ל' סעיף ד'.

כחב הלבוש סימן (תקפ"ה)... זכר ד' ומן המשמע סימן ל' סעיף ד'.

ה רמב"ם פרק ג' מהלכות ציצית (הלכה ט) ממעשה צ' דברכות ט'

סימן יא ומן ברכות ציצית ובו ב' סעיפים:

סימן יא ומן ברכות ציצית ובו ב' סעיפים:

ציצונים קרמ"א יח א"י ב"י ד"ה כתב בהגות: ט פסקי מהר"א (מרוחמל הדן סימן ציצית קב"א: כ)

א ציצית (א) חובת גברא הוא... אלא בלבבשתו:

א ציצית (א) חובת גברא הוא... אלא בלבבשתו:

עטרת זקנים יח א] וספק ברכות להקל. הבי"ד ליתא פסק הרמב"ם (ל"ג ג' ד) ספק ברכות להקל, ויש להקשות הלא מקולא של הרמב"ם מצונו לטעמי חומרא, דהיינו אם לובש ביום אפילו כסות לילה, חייב לבדן עליו, וכן להפך לדברי הראש"ש (י"ק ר"ט הלכות ציצית), אם כן נמצא, חומרא של הראש"ש קולא, וקולא של הרמב"ם חומרא, ועל כרחן צריך לומר, מה שכתב הרמב"ם חייב, היינו חייב בציצית, אבל לא חייב לבדן, אף לדברי הרמב"ם, על כסות לילה, שלובש ביום, ולפי זה מה שכתב רמ"א וספק ברכות להקל, היינו כמו שכתב הבי"ד שדרכי הרמב"ם עיקר, על כן מותר ללבוש אותו בלילה, ועיין בעטרת זקנים:

יח א] וספק ברכות להקל... אלא חובת גברא. ומן חובת גברא.

יח א] וספק ברכות להקל... אלא חובת גברא. ומן חובת גברא.

יח א] וספק ברכות להקל... אלא חובת גברא. ומן חובת גברא.

הגהות רעק"א יח א] (א) מניא ספיה כשמתחילין ברכו.

ביאור הגר"א הימקומות, בשבת (נה, בן), וזכרתי (ניח, בן), ומנחות (שם ב), ושם (מג, א), כסות לילה, ועיין תוספות וקידושין ל"ד (ע"א) ד"ה חפילין כו'. והר"ן כתב שם י"ד.

הרמב"ם עטרת זקנים א:]

סימן נו

סעמיהאלי י"י. חרע"ג לפ"ק.

שוכ"ט לכבוד ידידי הרב המופלג וכו' כש"ח מו"ה עקיבא בלוי נ"י

החדש"ט

קבלתי מכתבו בדבר אשר שאל שרואה לקבוע צפתחו ביותו מזוזות מהדורים שקבל מא"י ורואה לקח הישנים הם לריך לברך בעת שיקבע החדשים, הגה מש"כ בהסיר המזוזות לבדוקם וכשיהי' כשרים יחזור ויקבע אותם תיכף דבצרכי יוסף נסתפק אם לריך לברך בעת קביעתם אח"כ, דצפתחי השוכה בסי' רפ"ט חמה דמה נסתפק וכו' חיזה ספק יש בזה הרי הוי כמו פושע עליחו ע"ד להחזיר ולהטעף דפשוט באו"ח סי' ח' דא"ל לחזור ולברך ומעכ"ת מיישב דבמזוזות כיון דמהדינה דהש"ס נבדקה פעמיים בשבוע והוא מוכרח מדינה דהש"ס להסירה ולבדקה הוי כנפלה עליחו ולכן לריך לחזור ולברך עכ"ד, ולדידי לא מחזור חילוק זה דהא דנפלה עליחו לריך לחזור ולברך נ"ל פשוט דהטעם. הוא משום דכיון דנפלה מעלמו לא הוי כאן כוונה לחזור ולבשו כיון דלא ידע כלל שפשע העליה ולכן הוי כמו פושע עליחו צסתמא בלא מחשבה של חזרה לבישה דהדיו הוא דאם רואה אח"כ לחזור וללוצשה דלריך לברך, הכי נמי דנפלה ממנו שלא בידיעתו, וא"כ זה שייך שפיר דנפלה ממנו שלא בידיעה אבל מה ענין שגבל מזוזות ע"מ לבדוקה לזה הרי סוף כל סוף כיון שהוא מסיר המזוזות צמחשבה שאחר הבדיקה יחזור ויקבע אותה ודאי מסתבר דהוי כמו פושע עליחו ע"מ לחזור וללוצשו שא"ל לחזור ולברך וקח"ה הפ"ה על ספקו של הצרכ"י, וזהה עפ"י הסברת הג"ל הדיו של נפלה עליחו נ"ל בזה דנפלה עליחו לריך לחזור ולברך כשלוצשו היינו דוקא אם נפל ממנו עליחו שלא בידיעתו, אבל אם בעת החלטה נפילה העליה ממנו ידע מזה והי' מחשב להגזיבו וללוצשו רק שלא הוי יכול לפעול שלא יפול ממנו חזי אף שגבל ממנו אח"כ לגמרי א"ל לחזור ולברך כשלוצשו אח"כ, דבזה ודאי אין חלוק בין אם הוא פושעו מעלמו ודעתו לחזור וללוצשו או שגבל מעלמו ומרגיש צנפלתו ומחשב לחזור וללוצשו בין כך ובין כך א"ל לחזור ולברך באופן שגראה הדיו לענין מזוזות דהמסיר מזוזות לבדוקה ונמלה כשרה וחזר וקובעה מיד אין לריך לברך וכן הסכים להלכה גם מורי צתשו מהר"ם שיק ז"ל חו"ד סי' רפ"ה עיין שם.

אמנם לכאורה כל זה שייך בחזר וקובע מזוזות או עלמה אמנם המסיר מזוזות וקובע מזוזות אחרת כמו כדון של מעכ"ת נ"י לכאוי הוי מקום לומר דמחויב לחזור ולברך, הואיל שזמחה אחרת הוא וכמו צפושט עליחו ולוצש עליה מלויית אחרת, ומלאתי צתשו מורי מהר"ם שיק ז"ל הג"ל שכתב כן דבקובע מזוזות אחרת שלריך לחזור ולברך עיי"ש אמנם האמת אגיד דלפענ"ד הינה דומה. כלל מזוזות אחרת לעליה אחר דצשלומה גבי לוצש עליה אחר יש

כאן חייב חדש דכרי צבי עליהם הוא מקיים צי מלוח דכל עליה ועליה מלוח צלפוי נפשה הוא, ולריך לכל עליה לזיות מיוחדים ואם לבש עליה אחד וברך עליו ולא הוי צדעתו ללוצש עוד עליה אחר, ואחר כך נמלך ללוצש עוד עליה אחד עם לזיות לריך לברך מחדש, ולכן גם צפושט עליה ולוצש עליה אחר לריך לברך דעליה אחר מלוח אחרת הוא, אבל צמזוזות אחרת על אותו בית הראשון לאו מלוח אחרת הוא, שהרי כל זמן שהיתה מזוזות הראשונה קבוע על הפתח לא הוי מלוח כלל בקביעת מזוזות האחרת אדרבה הוי כאן איסור כל תוסף לכן אין חילוק כלל לדעתי בין קובע מזוזות הראשונה או קובע מזוזות אחרת, ולענ"ד הדבר דומה לנו שצירך צרי"ה על השופר שהי' לפניו ולא הוי יכול לחקוע כל התקיעות בשופר זה, והוכרחו להביא לו שופר אחר באמצע דפשוט דאין לריך לברך צרכה מחדש, אפילו צאם השופר השני לא הוי לפניו כלל בעת שצרך הצרכה על התקיעות, והטעם דאין השופרות גורמות החיוב אלא התקיעות הם הגורמים וכל שצמט התקיעות המחויבים אפילו יצאו לו אח"כ שופרות אחרות ויתקע בהם עוד אינו מקיים שום מלוח ואסור לו לברך יותר משא"כ בעליה עליה אחר גורם חיוב חדש וצרכה חדשה, ואף שהדבר פשוט אללי צבצבא וצבכל, מי"מ מלאתי צהגהת אלף המגן שגדפס מחדש סביב ספר מטה הפרים להגאון מהר"א מרגליות צסימן חקפ"ה אות ו' שהביא צשם ספר צנין עולם סי' ל"ה שאין לברך מחדש כשהביא באמצע התקיעות שופר אחר, וכן כתב עוד שם צשם סי' תורת אציגדור דכן נהוג עלמח.

[שם אח"כ צסי"ק י"ד הביא עוד צשם השו"ת צנין עולם הג"ל צסימן ל"ה הג"ל דמי שנטלו ממנו השופר באמצע התקיעות והביא לו שופר אחר דא"ל לברך מחדש, אבל צאם נטלו ממנו בין הצרכה להחלחל התקיעות לריך לברך עליו עיי"ש, ואין השו"ת צנין עולם לפני, אבל לפענ"ד נראה דגם זה דבר חמורה והדעת מסתבר אללי דאפילו אם נטלו ממנו השופר בין הצרכה להחלחל התקיעות והביא לו שופר אחר דג"כ אין לריך לברך עליו, דאין השופר גורם כלל החיוב אלא יומא הוא דגרס וכל עוד שהוא אותו יום ולא הוי שיעור הפסק שיערך לברך עיי' בהפסק לענ"ד דשינוי השופר אינו גורם כלל צרכה חדשה].

וא"כ הכ"ד צקובע מזוזות אחרת נראה דא"ל לחזור ולברך, ואמת שראיתי צשו"ת מהר"ם שוק הג"ל סיים צסופו וז"ל חע"ג דגבי מזוזות לכאורה הבית השוכה כבד והמזוזות כזיות וא"כ הוי עדיין אותו צגד לפענ"ד דמי לבגד אחר עכ"ל, הרי שהעיר צבצבא זו ולא ישרה צעינו, מכל מקום הסברא פשוטה נוחתת שאינו דומה לבגד אחר רק לזיות אחרות, וצזיות אחרות לפענ"ד גם כן שלא לברך כל שלא שהה שיעור הפסק, וכן לפענ"ד הדיו צחפילין ולוצ דאין צזה חילוק בין אותן חפילין לחפילין אחרים, ועיין צמג"א סימן חל"ע צסי"ק י"ז לענין מי שהלך באמצע סעודה לכוכה חצרו ומשמע מסתקת דעתו לברך שניה משום דהוי סוכה אחרת. [האחרונים הבינו. כן מדבריו עיי"ש], וכן פסק צזש"ע החניח שם סעוף י"ד, וצאמת הכל אינו מוצן

הרה"ל ל שישון דר"נפאל צצ"י
 ע"א מברש"ג - חלק א

לי דאינו ענין כלל לעילת אחר דהשוו מלוא חדשה כגיל, משא"כ בסוכה מה לי סוכה זו מה לי סוכה אחרת, ואחר כוחני מלואתי צבית מאיר או"ח שם שחולק על המג"א שם ופוסק דא"ל לברך דדומה לברכת המזילה בסימן קע"ח, וג"ל בדבריו עיקר להלכה למעשה.

ומש"כ מעכ"ת נ"י בשם הרא"ש צפ"ק דברכות והע"ז צו"ד צ"ה שחיעות סימן א' ד"ש חילוק בין אם הברכה הוא בעל כמו על השחיטה על געילת לולב לבין אם הברכה הוא בלמ"ד כמו להדליק נר או לקבוע מזוזה, דאם נוסח הברכה הוא בעל אין זה משום השגשג לא השג ומוחר לברך אותה כשיש ספק כיון דהוא ברכה כוללת ולשון שבה והודאה, משא"כ אם נוסח הברכה הוא בלמ"ד שפיר שייך בה השגשג ענין של לא השג ואסור לברך אותה במקום ספק עכ"ד, ח"י לא מלואתי זאת בדבריהם, ולפענ"ד נראה פשוט דגם אם נוסח הברכה הוא בעל מ"מ אסור לברך אותה במקום ספק, דהכי דאפשר דהשג לא השג דאורייתא ליכא כיון דהוא שבה והודי. על הכלל אבל מ"מ איכא אסור דרבנן שלא לנודק, והרא"י דהרי כמה מלות מצרכין בעל כמו על חכילת מלח על געילת לולב ואטו מותר לברך בספק חכילת מלח או געילת לולב וכן בספירת העומר מצרכין על ספירת העומר ועכ"ז מבוחר בש"ע בשכח לספור בלילה סופר ביום בלא ברכה וכן בשכח יום אחד סופר בשאר הימים בלא ברכה משום דהוי ספק ואין מצרכין מכה ספק משום השג לא השג הרי דאפילו ברכה שמצרכין בעל שייך השג ל"ת ובאמת הסביר נותנת דגם ברכה שמצרכין ב"י הוי שבה והודי דאטו אין לברך את ד' שבה אותנו לקבוע מזוזה או להדליק נר של שבת ואין ח"י רואה שום חילוק בין נוסח הברכה בעל או בלמ"ד בענין זה כלל ואידי ואידי בספק אין לברך כג"ל.

ומה שמצינו ק"י המג"א ברו"ח סימן י"ט למה צלילית מצרכין להחטוף צלילית ובמזוזה לקבוע מזוזה ואין מצרכין ג"כ צבית שיש בו מזוזה, ומעכ"ת מיישב דבמזוזה אין להמלוא הפסק משא"כ בעטיפת לילית הוי בכל פעם מלוא חדשה, אין ח"י רואה ישו בדבריו דגם במזוזה כיון דקיי"ל דמזוזה חובת הדור הוא כמו שהביא במג"א שם, אם כן העוקר דירתו מציתו איזה זמן ואח"כ חוזר וקובע דירתו שמה הוי ג"כ מלוא חדשה שבזמן שלא דר שם הוי הבית פטור מן המזוזה כמו בעלית ולמה לא יצרך לדור צבית שיש בו מזוזה, כמו דמצרכין להחטוף צלילית ויפה הקשה במג"א ובהשו"י רע"א מבוחר לדינא דמי שנכנס לדור צבית שיש בו מזוזה ולריך באמת לברך לדור צבית שיש בו מזוזה, ובאמת לא נהוג עלמא כותי, ג"ל העטם דבמלבוש שהדרך לפעמים לפשוט מלבושו וא"כ כשחוזר ולבוש איכא מלוא חדשה לכן חקנו חכמ"ל ברכה על העטיפה אבל צבית כיון דאין הדרך ללאת מזירתו לגמרי [דאם עדיין נשאר בו כליו וכלי השמישו עדיין חייב במזוזה ללא גרע מאלוהות ומרחיפין דגם כן חייבין במזוזה] חקנו הברכה על קביעתה ועל כל פנים עתה כוון שכבר חקנו הברכה על הקביעות אין לברך בשום פעם על הדירה, דהוי שנוי ממשעט שטעבו חכמים, וגם בנחלת לבו. [מהגאון בעל

פ"ת] צו"ד ס"י רע"א חולק על הגאון רע"א הנ"ל שו"ש. **ומה** שהקשה למה מצרכין על המזוזה הא הוא לשמור מן המזיקים ודומה למים אחרונים שכחצ הרמב"ם דהואיל דאינו ח"ל מפני הסכנה אין מצרכין, ועלם ממנו דברי הרמב"ם צפ"ה מה" ס"ת ותפילין הלכה ה' שקרה לאותן האומרים דמזוזה עוקרה נעשה לשמירת הבית עפשים וסכלים ושי"ש צכ"מ ובלא"ה ח"י רואה דמיון כלל למים אחרונים דמלילוס מן הסכנה בדרך טעמו של עולם כמו שמרחין כל דבר, אבל מזוזה אינה משמרת את הבית בטעמה של עולם, אלא זכות קיום המלוא משמר, וא"כ אדרבה המלוא הוא סיבה להשמירה והמלוא הוא העוקר בדבר והשמירה בזה מכה קיום המלוא שפיר מצרכין.

ומש"כ מעכ"ת לתמוה על מה שהביא בשם שו"ת שאל ומושיב מהדור"א ג' ח"ב ס"י קס"ו לענין פתח שה"י צ"ה מזוזה קבוע ונתקלקל הכותל מן הבית ולקחו ממנה הפתח עם המזוזה והעלה דמותר אחר כך כשנתקן הכותל לקבוע הפתח עם המזוזה ציחד ולא הוי העשה ולא מן העשו כיון דחלתה עשייתו ה"י בהכשר ומעכ"ת תמה עליו דהרי כל תולמיה הוא כן דבחתך כגף אחד עם הצלילית ג"כ ה"י תחילת עשייתו בהכשר ואפ"ה ח"י רואה להצרה לריך להסיר הצלילית ולהעולם אח"כ מחדש עכ"ד, ואין ח"י שו"מ תח"י אבל קושיתו לק"מ, דהכי מבוחר דבר זה בש"ס גבי לילית, והרי באמת דעת המג"א בסימן ע"ז גבי לילית דבכה"ג לא הוי חולמיה וכן פסק בש"ע החניא שם בסעיף י"א איכא דא"ח בענין אחר, ועכ"פ לפי המבוחר ברו"ח סימן י' וי"ב וע"ז צט"ז ומג"א ובאחרונים שם יש בזה פלוגתא בין הע"ז והמג"א, ולדעת המג"א כל שתחילת עשייתו ה"י בהכשר אף שנפסל באמצע אין בזה משום חולמיה וא"כ אין תימה כ"כ אם יהיה דעת השו"מ כהמג"א, ואפילו לפי מה שהלקו שם בין אם ה"י הפסול בגופו דאז בכל עתו יש בו משום חולמיה, ובין אם ה"י הפסול ממק"א מ"מ צדון השאלה של השואל ומשיב ל"ע אי חשבו פסול מגופו דאפשר דכיון דאין הפסול בגופו של המזוזה רק בצבית אפשר דהוי כמו פסול ממק"א [וכמו בעלית בעלת כפופת דמשמע דהוי ג"כ רק פסול ממק"א]. ועיין בסימן תרכ"ו בעשה סוכה חתח צית ואח"כ הסיר הגג דמבוחר ברמ"א בסעיף צ"י דכשר, ואפילו לדברי המג"א שם בצק"ז דבג שיש לו ליריס חמור עפי מ"מ היינו צסיכך את הסוכה בשעה שה"י הגג מוסגר אבל אם סככה בשעה שה"י הגג פתוח וסגרו וחזר ופתחו נכ"ע לית ב"י משום חולמיה, וכן נוהגין כל העולם לסגור הגנות בעת הגשמים ולחזור ולפתחם אחר כך כשפוסקים בגשמים ואין פולה פה לחוש משום חולמיה, ועכ"ה כג"ל משום דכיון דבשעה שסיכך ה"י כשר לא נפסל אח"כ משום חולמיה.

והנה עוד יש לנו ענין כיוצא בזה לענין מזוזה לפי מה דקיי"ל דסוכת החג פטורה מן המזוזה, ודעת גדול אחד בספר שו"ת ארבעה עורי אכן סימן י"ד המוצא בשע"ת ברו"ח סימן תרכ"ג סק"ז, וצפ"ה על ה"ו"ד בסימן רפ"ו סק"י, דאף סוכות שלנו שהם תחת גגות העשויות עם ליריס פטורים מן המזוזה כל ימי החג ועל פי זה דעת הגדיל

הגיל והחזיק אחריו בשו"ת כתב סופר יו"ד סי' קל"ט
 [ומובא בסי' אלף המגן הגיל בהגותו על המטה אפרים
 בסיומן תרכ"ה סי"ק ל"ז] דלריך אחר החג להסיר המזוזה
 ולחזור ולקובעה משום חולמ"ה אבל לא נהג עלמא הכי
 וכ"כ בחשו"י מורי מהר"ם שיק ז"ל חלו"ה סי' ש"ב ועכ"ה
 היינו טעמא משום דכיון דמתחלה נקבע המזוזה בהכשר
 לא איכפת לן מה שנתקלקל אח"כ הבית כל שחזר ונתקן
 והרי זה כדברי השו"מ הג"ל, דכל שמתלה עשייתו היה
 בהכשר לית לן בה [ומ"מ ראי' ברורה ממנהג העולם אין
 כאן דלפטר לדחות דעטם העולם הוא דלגו תופסים
 דהסוכות שתחת הגגין שיש להם יורים אף צימו החג הם
 חייבים במזוזה וכמ"ש בשע"ת סי' תרכ"ו הג"ל ובמעשה
 אפרים הג"ל].

איברא עכ"ז לדינא היה נלע"ד לחלק דודאי בנידון
 המזוזה של הסוכות אף אם נחפז דנפטרו צימי
 החג מ"מ ודאי הדין עם מורי מהר"ם שיק הג"ל שא"ל
 להסיר אחר החג ולחזור ולקבעם משום חששא דתעשה ולא
 מן העשוי כיון דתחילה קביעותם ה"י בהכשר וזה דומה
 שפיר להסגרת הגגין של הסוכות שאין מסכנין מחדש בכל
 עם שסוגרין ופותחין, וכמו שכתבו העטם דדומה לפורם
 סדין על הסוכה דפשוט דבין דפרסיה מלמעלה ע"ג הסכך
 ובין שפרסיה מלמעלה תחת הסכך אף שצטעה שהסדין פרום
 הוא פסולה, מ"מ כל שאח"כ הסיר את הסדין א"ל לחזור
 ולסכך את הסוכה מחדש ולא אמרי' דהוי חולמ"ה ועכ"ז
 צדון דהשו"מ הג"ל שהסיר את המזוזה לגמרי מחובר עם
 הטיהרשטאק נלע"ד דלחזר שיהזור ויחבר את הטיהר-
 שטאק בהנין לריך להסיר המזוזה ולחזור ולקובעה מחדש.
 ועטם הדבר דבשלמא בכל הני דהמזוזה נשאר במקומה
 הראשון, וכן הסכך נשאר במקום הראשון והפסול נולד מלד
 אחר דהכותל או חג נתקלקל ועי"ז נפטר הבית מן המזוזה
 ודאי חשוב פסול מלד אחר [כמו בלוי"ה בהעיל לבעלת ד'
 ואח"כ נתקלקל כנף אחד, ושם תיקן הבגד ונעשה זה ד'
 וכמו דמבואר דין זה בחלו"ה בסי' י"ג], ולכן כל שמתלה
 עשייתו ה"י בהכשר לית צ"י משום חולמ"ה, אבל בנידון
 דהשו"מ עם הטיהרשטאק נעקר לגמרי ויטל למק"א ודאי
 אח"כ פנים חדשות צ"ל לכאן ואינו מוטיל כלל מה שה"י
 נעשה מתחלה בהכשר כיון דהעש"י הראשונה בעלה לגמרי
 ואין כאן כלום מן העשייה הראשונה ונחשב אחר כך כעש"י
 חדשה, ובשלמא כשהמזוזה עם המשקוף נשאר עוד במקום
 הראשון עדיין עם עשייה הראשונה עליהם, וכיון שנעשו
 מתחלה בהכשר לית לן בה, כמו דלענין פסולי עדות נחמת
 קורבה מוטיל מה שמתחילתם וסופם בהכשר כמבואר בחו"מ
 סימן ל"ג, אבל כיון דנעקרו ונחלשו לגמרי פנים חדשות צ"ל
 לכאן.

דעפ"י הג"ל היה נראה גם גבי לוי"ה בסיומן ע"ז אם
 נחתך הכנף לגמרי עם הלוי"ה אסור לחזור ולהתפרם
 על הבגד אם לא שיתיר הלוי"ה ויחזור ויקשרם בהכנף
 מחדש לאחר שהפר הכנף עם הבגד וכמו שפסק הע"ז בסי'
 ע"ו, דשפיר שייך כאן החשש של תעשה ולא מן העשוי כיון

דעשייה הראשונה בעלה לגמרי כיון דנחתך הכנף שהלוי"ה
 צו לגמרי, כן היה נראה ל"י.
ודאנא צ"י לעורר מה שצ"ע לכאורה למה יהיה פסול
 במזוזה חולמ"ה כיון דלא כתב בחזרה כלל במזוזה
 עשייה, דבשלמא גבי לוי"ה כתוב גדולים תעשה וגוי שפיר
 דרשינן חולמ"ה, וכן גבי סוכה כתוב חג הסוכות תעשה
 וגוי גם כן שפיר דרשינן, כן, אבל במזוזה דלא כתוב כלל
 עשייה רק וכתבתם על מזוזות ביתך וגוי מגיל למפסל צ"ה
 חולמ"ה, ובחפשי בספרים מלאחי בחדושי הש"ס להגאון
 מהר"פ ז"ל הנדפס ביחד עם הקשות מיושב ממנו ז"ל
 בשנת תר"כ צמנחות דף ל"ג העיר צ"ה וסיים ומורה ליישב.
עוד זאת לעורר דלכאורה לפי השקפה הראשונה נראה
 ודאי דמזוזות מעקה לא איכפת לן אם נעשה המעקה
 ע"י חולמ"ה [ולא מלאחי עד עתה מי שידבר צ"ה] כגון
 אם עשה מחילות להבזר קודם שחפר את הבזר ודאי קיים
 מלות מעקה, ובפרט דכן הסביר ונתנה שהרי מ"מ הבית
 נשמר מן המכשול, וקשה הרי כתוב בחזרה ועשית מעקה
 לגגך ויש צ"י למעט חולמ"ה כדדריש"י בכל מקום שכתוב
 עשייה וצ"ע.

עוד אני מסתפק אם עכו"ם קבע מזוזה בביתו של ישראל
 אם המזוזה נשרה משום דלא נאלתי מבואר מזה
 בש"ע הדין, ולכאורה כיון דחולמ"ה פסול אי"כ אפשר קביעת
 העכו"ם הוי כמו מן העשוי ופסול, אבל צ"ה אין מזה
 ראי', דהרי לוי"ה שחלאן העכו"ם פסול רק משום דבר אל
 בני ישראל ועשו, וכמבואר בש"ע או"ח סי' י"ד, אע"ג דגם
 בלוי"ה פסול חולמ"ה וכן בסוכה דפסול ג"כ תעשה ולא מן
 העשוי ואפ"ה סוכה גנב"ך כשרה וש"מ דלא תלי' זה צ"ה,
 ואם כן משמע דמזוזה שקבעה עכו"ם כשרה. והנני צ"ה
 וידרו דו"ש וש"ת.

שמעון גרינפעלד

סימן נח

כעמיהאלי יצ"ו. תרע"ג לפ"ק
 שוכ"ע לכבוד אהובי תלמידי הרב המופלג הו"ש וכו'
 כש"ת מו"ה יואל ב"ץ ז"ל.

מכתבך קבלתי ולא הועב צעיתי על אשר אתה מעריחה
 בדבר צ"ה, וכי לריך אני לתת לך הסכמה על כ
 דבר אשר נופל בדעתך, הלא מותרד אינו בלימוד החלמידי
 וגם להשיב להשאל הלכה למעשה על ענין שאירע צ"ה
 וכמו שהערחת אותי זה איזה זמן צעיתי חזקת רבנות אש
 עיקר יסודם כמעט רק במנהגת תלי' מילתא, ועכ"ז אמרי
 להשיבך עתה לחזק ידי העוסקים בחזרה ושמים מחשבת
 צ"ה. — הנה משי"כ לחלק בין מוטיל למפסח, דמוטיל הו'
 הנקרא "ריגעלי" בל"ה, יהיה לך אשר לך ולא ראייתו צו י"
 כ"כ לענין הלכה למעשה.